

Namesto fanfar

Navajeni smo ob takih priložnostih fanfar. Toda to pot jih ne bo. Festivali so v našem času že tako vsakdanji kruh, da bomo zastor dvignili lahko brez zvokov fanfar, z navadno študentsko dlanjo, ki želi mladini in odraslim, delavcem in izobraženstvu pokazati del svojih sadov, prizadevanj in stremiljenj. Letošnji študentski festival, ki ga organizira uredništvo Tribune ob desetletnici povojnega študentskega tiska, je pravzaprav izraz enotnega hotenja študentske mladine, da svoje sposobnosti in uspehe pokaže in posreduje ljudem, ki kažejo razumevanje in zanimanje za to. Očitki, ki jih tu pa tam slišimo, da akademska mladina hodi svojo samorastniško pot, da živi odtrgano, samosvoje življenje, so bili že s toliko prepričljivimi primeri ovrženi in bodo z našo letošnjo prireditvijo zopet pri tleh pokopani. Toda ne gre samo za to. Mnogo važnejše in pomembnejše se nam zdi, da dobimo naše delo v teh dneh pravo in pravično oceno.

Letošnji študentski festival ni samo festival ljubljanskih študentskih skupin in posameznikov. Njegov okvir je širši. S tem, da razen ljubljanskih študentov nastopajo na festivalu študentje skoraj iz vseh jugoslovanskih univerzitetnih središč, je ta prireditel dobila mnogo širše jugoslovansko obsežje. Skupine in ansambli, ki na našem festivalu sodelujejo, so naši kulturni in športni javnosti že tako dobro znani, da jih ni treba predstavljati.

Morda bo čas narekaval, da naš letošnji poskus postane v prihodnosti vsakoletna potreba in tradicija z ustaljeno obliko. O tem je danes vsekakor še premalo odločeno. Izkušnje in sprejem letošnje oddelitve bodo pokazali koliko so takšna pričakovanja upravičena in izvedljiva.

Še vedno brez programov

Koordinacijski odbor FMFF je na svojem sestanku kritiziral malomarnost profesorjev, ki kljub temu, da jim je fakultetni svet dal to nalogo že lani, še vedno niso izdelali študijskega programa. Študentje so kritizirali tudi bilten o družbenem upravljanju, ki ga je izdelal UO, češ da je preveč splošen, da se spušča v podrobnosti splošnega značaja, konkretni problemov družbenega upravljanja na univerzi pa se niti ne dotakne.

Pred kratkim je bila tudi seja fakultetnega sveta, na kateri je bila glavna točka selekcija učnega osebja.

Študentski festival

20. - 27. april

tribuna

LIST ŠTUDENTOV LJUBLJANSKE UNIVERZE

LETO VII

LJUBLJANA, 24. APRILA 1957

ŠTEV. 8

PREDSEDNIK CO ZSJ, VULE STAMBOLIĆ, ODGOVARJA NA NAŠA VPRAŠANJA

DOBRI VTISI

— Kakšnega značaja je tvoj prihod v Ljubljano?

— Vprašanje izmenjave izkušenj med univerzami v državi je važna stvar, ki je ne gre zanemarjati. Prav zaradi tega smo se odločili, da se seznanimo z delom ljubljanskih študentov in da njihove izkušnje prenesemo na ostale univerze, če so uspehi pozitivni. Prišli smo tako po neki dolžnosti z nalogo, da bi se seznanili, kako študentska organizacija na ljubljanski univerzi rešuje razne probleme in da povemo svoje vtise z drugih naših univerz, da bi se jih morda pri delu po-

Pretekli teden sta prišla za nekaj dni v Ljubljano Vule Stambolić, predsednik CO ZSJ in Pero Ivačić, podpredsednik CO ZSJ, da bi se seznanila z delom ljubljanske študentske organizacije. Na koncu svojega bivanja v Ljubljani sta kolega iz Beograda obiskala tudi naše uredništvo. V pogovoru z njima smo se zanimali za njune vtise o delu ljubljanskih študentov.

Ze nekaj let neprestano opozarjamo na potrebo korenitih študijskih sprememb in reforme univerzitetnega pouka in izobrazbe. Tudi na ekonomski fakulteti v Ljubljani sem lahko spoznal ta težaven problem, saj so študentje na sestanku naštevvali vrsto nerešenih študijskih

služaj za predavanja, o katerem bi govorila vsa Ljubljana, za katera bi se zanimali meščani zunaj univerze. Takšna tema bi bila lahko izbrana iz kakršnegakoli področja družbenega ali kulturnega življenja. V drugih univerzitetnih središčih smo zasledili takšne razprave študentov, o katerih so govorili tudi preprosti ljudje.

Izkušnje, ki jih imajo ljubljanski študentje v pogledu socialno ekonomskega skrbstva zaslužijo, da bi jih drugod posnemali. Videli sem ljubljanske študentske domove in moram reči, da me je prijetno presenetil red in čistota. Ko sem izvedel, da študentje samo vzdržujejo red in čistoto, disciplino

ŠTUDENTSKI FESTIVAL

Študenti Akademije za upodabljajočo umetnost azzstavljajo svoja dela od 20. do 27. aprila v prostorih Male galerije

služevali. Osnovna misel v času tega kratkega bivanja v Ljubljani je bila: čimveč pogovorov in stikov s posameznimi združenji in študenti.

— Kakšen je tvoj vtis o delu študentske organizacije na ljubljanski univerzi?

— Moram povedati, da sem v pogovorih na fakultetah in sestankih, ki smo jih imeli z vodilnimi ljudmi študentske organizacije odkril zelo posrečene oblike dela s študenti, ki bi jo bilo vredno prenesti na ostale univerze. Iz pogovorov in sestankov sem lahko razbral, da si študentska organizacija na ljubljanski univerzi resno prizadeva zboljšati razmere v študijskem pogledu, glede pogojev študija, politično ideološke vzgoje, kulturne razgledanosti in socialno - ekonomskega skrbstva. Zlasti je veliki napredek napravila ljubljanska organizacija v pogledu socialnega skrbstva in je v tem pogledu lahko vzor vsem ostalim univerzam.

vprašanj. Vse te razprave o tem, kakšnega strokovnjaka hočemo vzgojiti in kako dolgo naj traja čas študija, se razpršijo, preden odgovorijo ljudje najdemo znošne rešitve. Mislim, da bi zbor študentov, na katerih bi poročali o svojem delu v svetih študentski predstavniki, utegnili prinesiti na dan vrsto predlogov in miselnj o ureditvi strokovnega študija. Takšnemu množičnemu prizadevanju vseh študentov, da pomagajo rešiti študij, vprašanja bi se težko kdo upiral, utegnulo pa bi pospešilo delo ljudi, ki imajo to v rokah.

Opazil sem in zvedel, da so bila skoraj na vseh fakultetah predavanja, ki so imela ideološki vzgojni in politični družbeni značaj. Pomanjkljivo je bilo to delo zaradi stare slabosti, da ni imelo množičnega obeležja. V prihodnosti bi morali težišče tega dela prenesti na letnike. Zlasti bi morale pri tem delu imeti vodilno vlogo družbene fakultete. In še nekaj. Nisem

ŠTUDENTSKI FESTIVAL

Predstava Akademije za igralsko umetnost v Ljubljani, ki je letos praznovala 10-letnico svojega dela. Na sliki prizor iz razstave AIU ob desetletnici. Marjan Matković: Na koncu poti. Marjan Matković: Krizantema. 26. aprila ob 20. v Drami

ŠTUDENTSKI FESTIVAL

Nastop študentskega gledališča iz Zagreba. 25. aprila ob 20 v Drami. Sodobna ameriška drama Tennessee, Wilder. Na sliki: Ispak za gledališki festival študentov v Parmi, kjer so Zagrebčani dosegli prvo mesto

in higieno je bilo moje začudenje še večje. Tudi v pogledu zaposlitve študentov je Ljubljana daleč v ospredju. S študenti miličniki so izkušnje pozitivne. Zakaj ne bi tudi v drugih mestih posnemali tega vzgleda?

Tudi vaše sestanke moram pohvaliti. Govori se malo, jedrnat, precej ekspeditivno in praktično. To bi bili moji glavni vtisi.

— Iz Ljubljane potuješ naprej v Pariz. Kaj lahko poveš o tem potovanju in tvojem sodelovanju na kongresu francoske nacionalne študentske unije?

— Francoski študentje, s katerimi imamo že vrsto let prijateljske odnose, imajo v prihodnjih dneh kongres v Parizu. Ta kongres je toliko bolj važen, ker na njem sodelujejo predstavniki študentov zahodnih in vzhodnih držav. V teh kongresnih dneh bo dovolj priložnosti, da se študentski predstavniki pogovorimo o oblikah univerzalnega študentskega sodelovanja. Kolikor nam je znano, bodo v Pariz dopotovali študenti iz Belgije, Anglije, Danske, Poljske, Češkoslovaške in od drugod.

SLOVENSKI NARODNI PLESI... AKADEMSKA FOLKLORNA SKUPINA FRANCE MAROLT. V SREDO, 24. aprila v Drami. — KRANJSKI VEČER — Nastopajo še: Slovenski kvintet, Akademski oktet in študentski tamburaški orkester

Pogovori pred udarcem gonga

Na letošnjem študentskem festivalu, ki ga prireja naše uredništvo, nastopajo naši kulturni javnosti in študentom dobro znane študentske, kulturno-umetniške skupine. Dovolj je, če zapišemo, da vse te skupine hranijo v svojih kronikah trofeje, priznanja in uspehe domačega in tujega občinstva. O njihovem delu in pripravah pa govorijo kratki pogovori, ki smo jih zabeležili nekaj dni pred njihovim nastopom na letošnjem študentskem festivalu.

JANEZ ŽMAVC, predsednik Akademске folklorne skupine »France Marolt«

— S čim boste nastopili v sredo v Drami?
— Plesali bomo gorenjske narodne plesne, panonsko suito, prekmurske delovne plesne in bunjevačko kolo. Prvič se bo ljubljanskemu občinstvu predstavil naš tamburaški orkester. Tudi mladi člani naše skupine bodo prvič plesali na ljubljanskih odrekih deskah.
— In vaš študij?
— Pripravljamo se za nastop na letošnjem ljubljanskem festivalu. Imeli bomo samostojen večer z jugoslovanskimi plesi in kolo, ki jih bo izvajalo 80 članov naše skupine. Po festivalu imamo v načrtu šesttedensko turnejo po Avstriji, Nemčiji in na Holandskem. Povabljeni smo razen tega še na več festivalov toda razgovori še niso končani. O tem drugič.

IGOR POBEGAJLO, vodja Slovenskega kvinteta

— Nastop slovenskega kvinteta na našem festivalu je pravo odkritje, ker ta skupina prvič nastopa v Ljubljani. Kaj nam lahko ob tej priložnosti poveš?
— Slovenski kvintet je pravzaprav najmlajša skupina kluba ljubljanskih študentov. V poldrugem letu smo imeli okrog 80 samostojnih nastopov širom po Sloveniji. Izven meja smo nastopili tudi v Celovcu. V sredo zvečer bomo v okviru Kranjske večera izvajali slovenske narodne viže in popevke.
— In po nastopu na študentskem festivalu?
— Pripravljamo se za 1. maj. V teh dneh bomo imeli več koncertov v Prekmurju.

FRANC PAUKO, tajnik Akademskega pevskega zbora »Tone Tomšič«

— Kaj je novega v zboru?
— Pred kratkim smo peli Storo pravdo v Zagrebu. Kritika je koncert pohvalila. Na študentskem festivalu bomo nastopili z najbolj efektivnimi stavki iz Stare pravde, ki smo jo do sedaj dvakrat peli v Ljubljani. Potem imamo 27 aprila koncert Stare pravde v celjskem gledališču. Maja meseca pa pojdemo v Maribor in najbrž v Kranj in na Jesenice. S Storo pravdo.
— In vaš novi program?
— Pripravljamo program delavskih in socialnih pesmi raznih narodov sveta.

RUDI DUJSKOVIĆ, tajnik pevskega zbora primorskih študentov »Vinko Vodopivec«

— Kaj naj napišemo pred vašim nastopom v filharmoniji?
— V Ljubljani pojemo drugič. Naš program obsega narodne in umetne pesmi. Sicer pa smo v petih letih imeli že vrsto samostojnih koncertov in nastopov. Doma nas pozna skoraj vsa Primorska, v tujini pa Trst, Gorica in Videm.
— Načrti?
— V maju pojemo v Zagrebu na majskem študentskem festivalu. Potlej imamo koncert v Murski Soboti. In povabiti so nas na Poljsko, Snemanje za radio in morda še kaj.

ČESAREK STANEČ, predstavnik Akademskega okteta

— O akademskem oktetu smo do sedaj zelo malo slišali?
— To je nekako razumljivo, kajti mi smo zelo mlada umetniška skupina. V današnjem sestavu smo se zbrali šele preteklo leto. Bilo je že pred tem nekaj poskusov, toda trajno se ni nobena skupina obdržala. Imeli smo že lepo število samostojnih celovečernih koncertov in štirikrat smo v tej dobi nastopili v radijskem programu.
— In v bodoče?
— Za prvi maj se odpravljamo na turnejo po Primorski. Imamo nekaj ponudb za petje v radiu in predvsem želimo dvigniti kvaliteto petja na najvišjo stopnjo.

SREČANJE Z LJUDMI

Iskra pod pepelom

OB DESETLETNICI POVOJNEGA ŠTUDENTSKEGA TISKA, KI JO PROSLAVLJAMO TE DNI S ŠTUDENTSKIM FESTIVALOM, SE SPOMINJAMO TUDI PREDVOJNIH ŠTUDENTSKIH LISTOV. OBISKALI SMO NEKATERE UREDNIKE TEH ČASOPISOV IN JIH NAPROSILI, NAJ NAM PRIPOROČEJO KAJ O TAKRATNEM ŠTUDENTSKEM GIBANJU IN NAPREDNEM ŠTUDENTSKEM TISKU. MNOGIH IZMED NJIH, KI SO TAKRAT SODELOVALI, NI VEČ MED NAMI. ZATO SE JIH OB TEJ PRILIKOSTI SPOMINJAMO SE S POSEBNIM SPOŠTOVANJEM.

Lev Modic je bil sodelavec »Akademskega glasu« in dve leti odgovorni urednik lista »1551«.

— Tudi vsemu življenju na univerzi, je pripovedoval, smo dejali levičarji. V študentskem gibanju smo vnašali predvsem odločnejšo taktiko: nismo več prosili, ampak zahtevali. Ta borba nam je dajala samozavest, večala našo moč in pritegovala naše vrste vedno več študentov. Kmalu smo prodrli v skoraj vse študentske organizacije.

Brskal je po spominih, se spominjal svojih tovarišev, posameznih študentskih demonstracij, štrajkov in nam ob tem opisoval tedanjen študenta. To so bili mladi ljudje, ki jih je razvnelo predvsem slovensko narodnostno vprašanje. Omahovali so, nihali in si iskali pravo pot, toda njihovo zanimanje za vse mogoče probleme je bilo izredno.

— Imeli smo voljo in namen je pripovedoval, biti širše raz-

gledani in boljše podkovani v vseh rečeh kakor pa naši nasprotniki, klerikalci in nacionalisti. Zato se nismo zapirali vase in v svojo stroko, ampak smo vedno težili nazven, v široko politično življenje in imeli smo uspeh; dajali smo nek prizov takratnemu življenju.

Ob tem se nam je kar sama od sebe vsilila primerjava z da-

našnjimi študenti, z nami samimi. Tov. Lev Modic se je nasmejal:

— Seveda, razlika je precejšnja. Nato se je zamislil:

— Toda kje je vzrok za to...

— Mislim, je nadaljeval, da nekoliko v samem sistemu današnjega študija. Univerza je danes preveč samo podaljšana srednja šola. Mi smo študirali iz obsežne, toda sodobne literature. Pri tem smo se učili samostojno presojati in kritično ocenjevati. Ko smo zapuščali univerzo, smo bili že dograjene osebnosti.

Seveda pa nam je mnogo pomagala tudi naša politična borba. V tej borbi smo zoreli in v njej smo hkrati formirali tudi sami sebe. Takrat je bilo drugače kot sedaj, takrat je bil so-

ŠTUDENTSKI FESTIVAL

Koncert narodnih in umetnih pesmi. Otvorila vrsta prireditel festivala. 20. IV. Akademski pevski zbor Tone Tomšič. Na sliki APZ v Franciji. Študentski pevski zbor primorskih študentov »Vinko Vodopivec« in Akademski oktet

Pogovori pred udarcem gonga

● JANEZ KNEZ, slušatelj Akademije za upodabljajočo umetnost

Razstavljamo samo slušatelji akademije za upodabljajočo umetnost brez sodelovanja absolventov. Kajti absolventi naše akademije prireja, že samostojne razstave in bi jih bilo nesmiselno vključevati v ta okvir. Razstavljamo predvsem dela iz grafike, ker je pač ta veja slikarstva najbolj množično zastopana na naši akademiji in jo večina slušateljev goji. Znano je, da imamo Slovenci najmočnejše grafike v državi, ki so obenem tudi profesorji na naši akademiji (Jakac, Mihelič, Debenjak, Sedej). Razen grafike bo razstavljen tudi nekaj olt slušateljev specialne šola. Svoja dela v olju bodo razstavljali Bernik Janez, Rogelj Albin in nekateri drugi. Razstavljene bodo tudi nekatere manjše plastike. Moram povedati, da je bila ta razstava sprva predvidena za Strasbourg, zato so profesorji izbrali bolj sodobne stvari in ne toliko študijska dela. Ne glede na to bodo obiskovalci razstave lahko videli, kaj slušatelji akademije zmorejo in ustvarjajo v svojem privatnem življenju brez strokovnega vodstva profesorjev.

— In drugače?

— Imamo precejšnje težave s študijem v inozemstvu. Kajti denarja za to ni. Vsaj absolventi bi morali spoznati umetnost Italije, Francije in drugih evropskih držav. Kajti umetnost se ne more spoznavati samo preko reprodukcij in razstav, ki jih imamo priliko videti doma.

● DAVOR ŠOŠIČ, vodja študentskega gledališča iz Zagreba

— Halo, kličemo Zagreb. Kaj nam lahko poveš o vašem gostovanju v Ljubljani?

— V Ljubljano prihajamo po povratku s petega mednarodnega festivala študentskih gledališč v Parmi. Nastopili bomo z večerom sodobne ameriške drame. Igrali bomo dve enodejanki: »Dolga božična večerja« (Thornton Wilder in »Posledica slabe večerje« (Tennessee Williams).

— In vaš uspeh v Parmi?

— Igrali smo v veliki dvorani Teatro Regio v Parmi. Uspeh je bil popoln. In na festivalu smo osvojili zlato medaljo.

Tiskovna konferenca na medicini

V okviru dneva medicincev je dekan medicinske fakultete 18. aprila sklical tiskovno konferenco, na kateri se dekan dr. Robert Neubauer in predstavniki študentov govorili o težavnem položaju študija medicine in številnih problemih, ki zadevajo leta v zelo ostri obliki prihajajo na dan. Dekan je v svojem izjavi opredelil te težave v tri skupine: slabši socialno-ekonomski pogoji večine slušateljev, pomanjkanje prostorov in vprašanje pomožnega pedagoškega osebja.

O vseh teh problemih bomo obširneje poročali v naši prihodnji številki, ker je redakcija lista v času, ko to poročamo že zaključena in poročila s tiskovne konference zaradi pomanjkanja prostora ne moremo objaviti.

Isti dan zvečer je dekan medicinske fakultete priredil skupno

pen sprejem za slušatelje in profesorje fakultete. To je prvi poskus takšnega srečanja in zbližanja študentov in profesorjev. Zato je pobuda dekana medicinske fakultete vredna pohvale. Drugi dan so bila finalna srečanja v športnih tekmovalnih in svedane razdelitve nagrad. Zvečer je bila v domu »M. Perca« zaključna prireditev, na kateri so nastopili operni solisti in pevski zbor primorskih študentov. Po splošni oceni je dan medicincev dobo uspel in moramo pohvaliti prizadevanja študentov medicine.

Kje pa imate srce?

Ob Jamovi cesti je majhen park. Star vrtnar je 10. IV. do jutra poslal steze z belim peskom, in ko jih je lepo pograbil in zravnal, pridruži po cesti skupina študentov na kolesih. Eden vihravo zavpije: »Vozimo kar počez!« Skupina za njim. Vrtnar obstane, sapo mu vzame, kolesarji so že mimo. Glede, kako so mu v hipu razkopali večurno delo in reče polglasno: »Kje pa imate srce?«

Prof. ing. Ciril Rekar

Zanimiva diskusija

Pred dnevi je bil v zvezi z bližnjim kongresom delavskih svetov na rudarsko-metalurški škem oddelku zanimiv diskusijski večer o delavskem samoupravljanju in o izkušnjah pri delu delavskih svetov. Udeležba ni bila zadovoljiva, vendar so študentje, ki so se večera udeležili, po predavanju zelo aktivno posegli v diskusijo.

Študentske publikacije so danes v vseh deželah na svetu zelo številne in tudi njih vloga je precej važna. Predvsem tam, kjer se tematika študentskih listov preuči preko univerzitetnih zidov in se letovs javnih vprašanj, splošna kulturna, politična in gospodarska vprašanja dobivajo v študentskih listih in revijah vedno več prostora. Pomembno je tudi to, da je način obravnavanja skoraj povsod akademski, to je pravi resničen in iskren, ne glede na to ali je tudi kaj strankarskega akcenta. Študentski tisk se je danes tudi formalno tako razvil, da predstavlja še skoraj organizirano in med seboj povezano celoto. Imamo več centralnih revij in oddelkov informativnih biltenov pa naj bo njih politična ali blokovska barva taka ali pa druga. Po zaslugi mednarodnih konferenc, seminarjev, srečanj, predvsem pa po zaslugi študentskega časopisa lahko govorimo o pravi mednarodni študentski atmosferi, ki se krepi in dobiva vedno bolj določene oblike.

V takih okoliščinah praznujemo v našem ožjem krogu desetletnico povojnega študentskega tiska. Ne bomo se držali čisto formalnih postavk in ne škatli datumov, da bi naše praznovanje do zadnje pike fiksirali. Smatramo, da je to odveč. Leta 1949 je 20. marca izšla prva številka Študentskega lista, toda pred njim je v obdobju 1946–1948 izhajalo več tiskanih in ciklostiranih študentskih publikacij, ki so si lastile naziv lista ali revije. V tem času so izhajali Vestnik LMS, Ljudski študent, Študentska revija itd. Izhajali so neredno in se je tudi v arhivih ohranilo breme malo izvodov. Zaradi vsega tega smo v mozaiku let 1946–1948 izbrali leto 1947 kot osrednjo točko teh prvih poizkusov in prizadevanj. Prav je, da o obletnici skromno praznujemo in namen tega članka je, da prikaže razvoj študentskega pisanja, da pove nekaj o problemih in perspektivah ter da skuša izreči skromno priznanje tistim, ki jim gre.

Študentski tisk pred vojno predstavlja za nas doleteno tradicijo, toda vez z njo je šib-

ka in pretrgana z vojnimi leti in njihovimi posledicami. Zato lahko govorimo o predvojnem tisku le kot o zaključeni celoti in ga moramo samo na tak način tudi obravnavati. Vsi razmeroma številni, študentski listi predvojnih let so bili odraz razgibanega političnega stanja na univerzi, odraz vseh hoten in borb. To je bilo zelo kompleksno vprašanje, ki se išče svojega zgodovinarja. Bilo je do sedaj storjenih nekaj resnejših poizkusov (Slavko Kremenšek v Tribuni, leto V., številke 1 do 10), toda pri tem je ostalo.

Študentski list je izhajal tri leta. Njegovo pisanje je imelo dvojno težilo: aktivnost organizacije in kulturna problematika. Razpravljanje o socialno-ekonomskih problemih je bilo redko in nekako »disciplinirano«, medtem ko pa o študijskih problemih sploh niso pisali, če pa so, je bilo to zelo negotovo. Edino točko, na katerem je Študentski list dosegel akademsko kvaliteto je bila kulturna rubrika. Kar se tiče športa je bil ta v njem prava redkost, da o obravnavanju mednarodnih študentskih problemov sploh ne govorimo.

V začetku zimskega semestra 1951–52 se je rodila Tribuna.

FOTOREPORTAŽA

MNOGO SANJ NA CESTI

Sodobnost je polna kontrastov. Stvari, ki so se zdele včasih nemogoče, se danes vsak dan ponavljajo. Včasih se nam je zdele nemogoče, da bi se policaj in študent dobro razumela. To se je takrat lahko zgodilo samo pri literčku »božje kapljice«. Za vse mi temi časi pa je prišla atomska doba, ki je poleg eksplozivne na Japonskem združila v prah vsa takšna naziranja.

Nasi študentje so postali najbolj strokovnjaki za promet. V kratkem času so glas o njih prenesli po vsej Evropi. Seveda tuji turisti in potniki, Pravi potniki, ki včasih divjajo po

naših cestah z ameriško hitrostjo in se čudijo, ko dobijo odgovore v vseh evropskih jezikih.

Kaj vse doživljajo študentje miličniki na cesti je pač težko opisati. Iz pripovedovanj smo razbrali, da je služba zelo za-

šni, da veliko sprašujejo in iščejo pojasnil. Psihološko je zelo utrudljivo ponavljati nekaj ur v službi pojasnila, ki so si enaka. Na koncu je res težko razločevati, kje je glavni kolodvor in kje železniška postaja.

nimiva in seveda tudi napor. Pogosto doživijo kaj takega, čemu se lahko nasmehajo šele doma, ker v službi za to ni časa.

Kolega, mož postave na Celovški cesti, nam pripoveduje: »Nekoč se je pred menoj ustavil lep avtomobil GZ oznake in sofer me je v angleščini vprašal, kje bi lahko dobil bencin. Spomnil sem se na Suez in kmalu bi bil bleknil, če morda Suez še ni odprti. Seveda tega v službi nisem mogel storiti.

Ljudje so pač po naravi tak-

Redkokje na svetu imajo študentje tako pestro življenje in toliko sprememb. Zamislite si vso raznolikost življenja: predpoldan odgovarjanje na izpitu, potem vse prepoten pridev v oblačilnico in nekaj ur po tem moraš biti popolnoma zbran in urejati promet na križiščih. Kajti zaradi neuspeha na izpitu ne sme priti do prometnih nesreč.

Naša reportaža vam daje skromen pogled v ta svet kontrastov in doživetij.

Artiček Daniel

NAMESTO UVODNIKA OB DESETLETNICI

PLIMA in OSEKA

namoščajo vesti in poročila s fakultet in konferenc.

Ta prvi letnik Tribune predstavlja celoto zase in nihče iz tega uredništva ne pride v drugi letnik, ki se prevzame popolnoma nova ekipa. Ta je potrebovala precej časa, da se je znašla, se naučila pisati in se zavedla kaj sploh hoče. Aktivizma je vedno manj, socialno-ekonomski problemi in študijske težave so absolutno v ospredju in ponekod prevladuje še kar revolucionaren ton. »Kultura« prične počasi pešati in se ustavi na nižjem nivoju, kot je bila prej, seveda s častnimi izjemami posameznih števil.

Kar se tiče pisanja o organizacijskih problemih moram poudariti, da je jasen naslednji

se mehanizem uredništva in uprave, kar daje vsej stvari formalno perspektivo, ki je do tedaj ni bilo. Zdi se mi, da ima urednik Boris Mikoš za to nemalo zasluga.

Mimogrede je treba poudariti, da Tribuna ni naveden list in da »neprestane plime in oseke zele in po svoje oblikujejo obale«. Tu mislim na stalno odhajanje tistih, ki končajo študij in prihajanje tistih, ki so ga pričeli. Na odhajanje tistih, ki so si za delo pri listu nabrali izkušenj in na prihod tistih, ki so brez njih. Res je, da je ritem štirinajstodnevni počasn, toda ljudje so kljub temu odhajali... Naj navedem samo imena urednikov Študentskega lista in Tribune, ki so se v kratkem času zvrstili

na »odgovorni pručki«... Študentski list so urejali Franci Ambrožič, Daro Bratoš, Rudi Mahkota, Mišo Kobe, Milan Starin in Mišo Mikeln. Zadnji je študentsko palico prinesel na Tribuno, ki jo je urejeval vse do predzadnje številke 1. letnika, ko je ob 8/9 številki pomiril za krmilo Stane Saksa. Boris Mikoš si je nadel križ odgovornega na začetku drugega letnika in ga nosil do 14 številke tretjega letnika. Na izpraznjeno mesto pride Primož Kozak, ki ostane do 16 številke četrtega letnika. Sledil mu Bosdan Pleša, ki po enem letu, ob 15 številki petega letnika, preda vodstvo redakcije današnjemu uredniku. Vsi so odšli — Mi-

kelj med gledališčniki, Mikoš zida na Kovečkov, Kozak k filmu in Pleša za radijskega redaktorja v Koprsčino... To so samo uredniki, kdo bi mogel zabeležiti ves čudnj in spontan krogotok drugih stalnih in priložnostnih sodelavcev, ki so dajali ali krajši čas dajali svojo duševno in telesno energijo za dobrobit našega lista.

Tribuna danes! Morda je to najtežja zahteva tega članka: kako najti koordinate v odnosu na preteklost, na razvoj in na perspektive. Barka današnje Tribune pluje po mirnih vodah, varno in gotovo. S tem hočem reči, da je list dosegel nivo, ki je v primeri z drugimi slovenskimi listi dokaj visok, s tem hočem reči tudi, da list v odnosu do študentov izpolnjuje

Iskra pod pepelom

iz srednjih slojev približevali komunistom. Sicer smo pa že pri Cankarju sprejeli, da je to vprašanje nacionalno in socialno resljivo edinole v socializmu.

Ko smo doštudirali, je bilo zlasti za tiste, ki so se količkaj eksponirali, dvakrat težko za službo. Zato smo v letih brezposelnosti ostajali skupaj in se naprej živeli študentsko življenje. Policija pa nam je še dolgo nagajala pri službi in vojašini. S policijo so imeli takrat študentje precej opravka. Pogosto so zapirali kar večje skupine študentov in večkrat je bil med njimi tudi Uroš Kraigher. Študentsko akcijo, zaradi katere je bil zaprt s mnogimi drugimi vred, je podpisal takole:

— Mislim, da je bilo leta 1932, ko me je nek kolega povabil: »Boš prišel, prihodnji teden nam pomagati izbežati na univerzi slovensko zastavo?«. Ne bi znal popisati občutkov, ki jih imam, ko se odločujem za boj. Sodelovanje je bilo prav široko: vse struje, ki so bile za obrambo slovenstva pred profasističnim jugoslovanstvom. Vsako zimo je bila v zborniški dvorani na univerzi svetosavska proslava. Tista se je zaključila drugače. Ko je za zaključek proslave APZ odpel državno himno, se je pesem nemudoma prešla v »Hej, Slovenci«, z galeji so se kot snežni meteli vsuli beli letaki na predstavnike in dvorne dame, ki so se preplašeni ozirali na vse strani. Čez ograjo galerije se je vepel študentski govornik in v ognjevitem govoru ozvalil proslavo upornega slovenstva. Divizijski general je v trenutni zmede že napol izvel sabljo, nato pa je vsa gospoda kar se da hitro zbežala iz zletaki pobeljene dvorane. Mi pa za njimi, vdrlimo na balkon in potem dolgo bojevali boj z nasprotniki in policijo, ki je stala pred vhomom na takrat še avtonomni univerzitetni teritoriji in nam ponujala »častni« min.

To je bilo le eno izmed mnogih študentskih protestnih zbora. Nekega drugega se je spominjal takole:

— Ko so bili nekaj mesecev pozneje študentje spet na balkonu univerze in so jim galsilci s curkom izpirali tablo, na katero so pisali hudo prepovedana gesla, sem stal na Kongresnem trgu med množico. Študentje so pisali, gasilci prali, oo

pa so bili predenki. Nekdo, ki je pred kratkim odslužil vojaški rok, je poleg mene dejal: »Svet je okroglo kao jabolko. Ko ne veruje — batine, a ima još jačih dokaza«.

Ko smo se poslavljali in si segli v roke, je dejal, menda bolj zase:

— Račem vam, bili so lepi časi...

Tov, Vlado Krivic je bil sodelavec ilegalnih »Rdečih signalov«, pozneje pa je skupno z Vido Tomšičev urejeval prav tako ilegalnega »Slovenskega študenta«.

»Rdeči signal«, glasilo študentov komunistov, so bili v začetku preveč sektaški, je začel pripovedovati. Niso se dovolj prilagajali dejanskemu stanju in problemom, ampak so vodili neko ultrarevolucionarno politiko, a katero smo, lahko rečem, na žalost odbili precej študentov. Toda tako zgrešena je bila v začetni dobi vsa politika »komfres« (komunistične frakcije) na univerzi. Takrat so študirali predvsem sinovi srednjih in višjih slojev in zato jih ni bilo mogoče pritegniti samo s pretrgano revolucionarnimi gesli. Pozneje so taktiko spremenili, spremenila se je tudi podoba »Rdečih signalov«.

Slovenski študenti pa je bil že list, urejevan po potrebah formirajoče se antifasistične ljudske fronte.

Začel je pripovedovati o nekaterih študentskih demonstracijah, o zanimivih tiskih, »Rdečih demonstracijah«, o takratnem študentskem življenju in prešel spet k delu študentov in ilegalni: — Takrat si kakršne koli študentske akcije ni bilo mogoče zamisliti brez množice letakov. Tudi te smo morali pisati in razmnoževati ilegalno.

Za ciklostile je bilo težko. Uporabljali smo ciklostile, ki so jih imela razna društva in klubi, seveda ponoči, da vrli odborniki niti vedeli niso za to. Težko je bilo tudi za matrice, papir in barvo. Kupovali smo mogli samo v majhnih količinah, da nas trgovci niso osumili in naznanili oblastem.

Nasmehnil se je:

— Da, takrat je bilo ilegalno delo mnogo težje kot v času NOB. Takrat nismo še imeli toliko simpatizerjev, denunciatorov na je kar mogoče.

Predavanje angleškega profesorja

V kratki dobi svojega delovanja je inštitut za javno upravo na pravni fakulteti pokazal živo dejavnost. Organiziral je kratak seminar iz upravnega prava, ki je bil z zanimanjem sprejet in dobro obiskan. V ponedeljek pa je na povabilo tega inštituta predaval v zborniški dvorani angleški znanstvenik N. D. Chester, profesor političnih znanosti na univerzi v Oxfordu o zelo zanimivi temi »Organizacija in izbiranje osebja v britanski javni službi«.

Predavatelj je avtor večjega števila razprav in knjig.

Predavanje tujega gosta je bilo zelo dobro obiskano. Zlasti moramo naglasiti prisotnost velikega števila študentov, ki za probleme javne uprave ka-

Ekonomisti prvi

Prejšnji teden je bil prvi zbor študentov volivcev. Imeli so ga študentje ekonomskega oddelka. Predstavniki v fakultetnem svetu pravno-ekonomske fakultete je poročal o svojem delu v svetu in o nekaterih problemih, na katere sledi svet pri svojem delu. Študentje so zelo zainteresirano razpravljali o najrazličnejših problemih fakultete, težje razprav pa so bila študijska vprašanja.

posej v domače kulturno dogajanje s tako avtoriteto in s tako močjo, kot bi študentom nasploh pristajalo. Boj za tako »novo kulturo« bi moral biti vodilo bodočih letnikov našega lista. Obravnavanje socialno-ekonomskih problemov tudi išče novih prijemov. Vse tisto, za kar smo se borili do sedaj, ali bolje: do nedavnega je že nekako »vknjiženo« v različne komisije in odbore in gre danes predvsem za principialna vprašanja, za tista, ki sicer obstajajo, a jih bo treba morda šele najti. Tribuna in njen odnos do študentske organizacije kot take je morda najbolj vprašanje, ki ga bodo morali rešiti bodoči redaktorji in kar jim bo povzročilo nemalo glavobola. To ni tako preprosto, zdi se mi pa, da bo moral biti tisti, ki bo v Tribuni pisal o tem, prav tolikšna »kapaciteta« kot predsednik univerzitetnega odbora. Reševanje tega vprašanja bo vsekakor koristilo tako organizaciji, kakor tudi listu.

In kaj še? Kolegi, odprite vrata in pustite na strani lista vso problematiko naše javnosti. Ne samo pri kulturi, ampak tudi v politiki, gospodarstvu... morda si tu lahko vzamemo za vzgled predvojni »1551«, ki se je loteval marsičesa in to prav po študentsko neprizanesljivo. Le na ta način bo naš list postal nosilec in odraz univerzitetne atmosfere, ki je še ne čutimo in je lahko simbolično opišemo: študent aktivno orje na njivi javnega življenja...

Ob desetletnici vsem, ki so odšli in ki odhajajo — lep in velik — Srečno! Vsem, ki ostanejo in ki pridejo pa — širok in vesel — Zdravo!

Drago Kralj

Stališča in sodelovanje

Na zadnji konferenci študentskih novinarjev v Beogradu so sklenili, da bodo uvedli boljši sistem obveščanja v zvezi s »zunanjimi politikami« Zveze študentov. V ta namen organizira beograjski študent enkrat na mesec ali po potrebi tiskovno konferenco, na kateri funkcionarji mednarodnega oddelka CO ZSJ odgovarjajo na vprašanja vseh študentskih redakcij. Dne 30. marca letos je bila v Beogradu prva taka konferenca in iz obširnega stenograma povzemamo najbolj zanimive in najvažnejše podatke. Na vprašanja je odgovarjal tovariš Pera Ivačić, podpredsednik CO ZSJ.

IUS IN COSEC SE VEDNO

In novembra sklenili vodo sodelovanja. Edina večja manifestacija, ki daje letos upanje za zblžanje, je študentska olimpiada v Parizu, kamor bodo prišli tako »zahodni« kakor tudi »vzhodni« študenti.

Tudi naša Zveza študentov bo sprejela delegacijo funkcionarjev študentskih organizacij iz Azije, katere obisk v Evropi organizira COSEC. Ta delegacija

IN MADŽARSKI KOLEGI?

kolegom je naša zveza povezana s posebnim odborom WUS, ki ima svoj sedež na Dunaju.

Govorili so tudi o perspektivi sodelovanja s študentskimi zvezami vzhodnoevropskih držav. Vprašanje je postavil dopisnik »Studenta«. Študentske zveze v teh državah (razen na Poljskem) pravzaprav ne obstajajo, temveč imajo študenti v okviru mladinskih organizacij svoje sekcije s katerimi pa na-

BELA KNJIGA ŠTUDENTSKIH ZVEZ

lovanju. Takrat so za realizacijo tega projekta, ki bi se imenoval »Bela knjiga« določili Italijo in Indijo. Vendar pa se je Indija pozneje umaknila, češ da ne more pri tem sodelovati zaradi tehničnih ovir. Italijanska zveza je potem naprosila ZSJ za pomoč in pričeli so se razgovori. Potem pa so dogodili v Egiptu in na Madžarskem vrtili to temo s programa in šele v zadnjem času smo spet v kontaktu z Italijani glede tega. Vse kaže,

O tem vedno aktualnem vprašanju, namreč o perspektivi sodelovanja med obema organizacijama, je tov. Ivačić dejal, da je vloga Jugoslavije na tem področju dokaj važna in da je poletje leta 1956 bilo bolj optimistično in da pa so dogodki v oktobru bo v naši državi kakih 10 dni in imeli bomo priliko, da se bomo povezovali s študentskimi zvezami, s katerimi smo imeli do sedaj bolj šibke stike. Kar se pa tiče našega sodelovanja v programu IUS, je tovariš Ivačić, dejal, da se ZSJ še ni odločila, da pa je verjetno njeno sodelovanje na nekaterih »strokovnih« prireditvah, ki nimajo političnega značaja.

Na vprašanje novinarja sarajevskega časopisa Naši dani je vprašani odgovorili, da je pri nas v Jugoslaviji med madžarskimi begunci okrog 500 študentov (skupno število študentov, ki so pobegnili iz domovine, pa znaša nad 5000). Zaradi pomoči madžarskim vezujemo stike. Tako smo se n. pr. že povezali s Čehi in Rumuni, predvidevamo pa v kratkem bolj trdne kontakte z Moskvijo in Sofijo.

In rezultati sodelovanja s poljskimi študenti, je vprašal zastopnik »Tribune«? Obstaja protokol in odgovor je bil pozitiven. Ta protokol se izvaja, težav ni. Poljski so zelo zainteresirani in postavljajo sodelovanja na široko podlago.

Na vprašanje zastopnika »Tribune« je tov. Ivačić odgovoril precej obširno. Že leta 1955 so se posamezne študentske zveze dogovarjale med seboj, da bi izdale publikacijo v kateri bi bil material in dokumentacija o posameznih zvezah in njih stališčih ter da bi to delo storjen prvi korak in da bi, vsem študentskim zvezam na svetu poslali posebno vprašalno polo. Med kongresom UNURI — italijanske študentske zveze, se bo naš predstavnik s italijanskimi kolegi menil tudi o teh stvareh. Interes ZSJ za to publikacijo obstaja; smo za to, da se knjiga čimprej izda, ker bo njen praktični pomen za poznavanje mednarodnega sodelovanja vsekakor velik.

Danska študentska zveza

ima najbolj slaven govorniški oder v državi

Najbolj slaven govorniški oder na Danskem — imajo v veliki dvorani doma Zveze študentov — »Studentforeningen« v Københavnu.

Mnoge znamenite osebnosti iz političnega in kulturnega življenja so z njega tolmäčile svoje nazore. Samo v zadnjih dveh letih so se na tem oderu zvrstili Churchill, Eisenhower, Gromiko, Trygve Lie, profesor Kinsey, Owen Lattimore, Josephine Baker, Louis Armstrong, Danny Kaye, Louis Laxness in Henry Spaak. Vsi ti obiskovalci danske metropole so sprejeli tudi povabilo Zveze študentov za nastop v njihovem domu. S takim programom se danska Zveza študentov res lahko ponaša.

»Studentforeningen« je bila ustanovljena že leta 1820. Devetdeset let po ustanovitvi pa so si zgradili lastno stavbo sredi mesta. Hiša, ki je bila zgrajena, da bi služila študentom kot drugi dom, je edinstvena po svoji arhitektonski obliki. Lega posameznih sob je različna, ko greš iz ene sobe v drugo se moraš vzpenjati ali spuščati po stopnicah. V hiši je mnogo stran-

skih in malih sob, družinskih prostorov, hodnikov, stopnišč itd., da je celo nekaj najstarejših stanovanj priznalo, da so se večkrat izgubili. To je nered, ki pa je prjeten.

V tem labirintu sob in hodnikov je nekaj prostorov, ki so odprti vsem članom Zveze od poldevetih jutraj do polnoči. Imajo tudi restavracijo, ki je odprta od 11. dopoldne do polnoči. V italijanci imajo najbolj znane domače in tuje časopise ter revije. V knjižnici pa so na razpolago najvažnejši priročniki in obsejni izbori tehnične literature. V prtiličju imajo še veliko knjižnico s 70.000 zvezki. V glavnem sobi je klavir, arhiv muzikalij in plošč. Razen teh imajo še sobe za šah, bridge, biljard, namizni tenis, ne manjka pa niti sauna in telovadnica.

Odbor Zveze študentov se imenuje »Seniorat«, ki skrbi za izvrševanje kulturnih in administrativnih dolžnosti, istočasno pa zastopa ekonomske interese Zveze. Seniorat volijo v aprilu. Lani je bil pravi volilni boj, saj si niso bili povsem edini kdo bo bolje skrbel za ureditve vseh programov.

Zaprta univerza — zaprt duh

Položaj študentov in predvsem položaj univerze kot znanstvene ustanove je samo eden izmed problemov, ki jih je rodila diktatorska prenapetost v Južni Afriki. Danes vidimo v mestu Capetown na cestah kaj nenavadno sliko. Skupine študentov — belih, stoje po cestah, predvsem pa pred univerzo in pa pred skupščino in protestirajo. To je protest brez besed, brez kričanja itd. — vsi stoje mirno in imajo okrog ramen obešene tabele z napisom: »Zaprta univerza — zaprt duh!« To je oster protest in tihi boj se vrši tod; vlada je zaprta univerzo; ali ji bo uspelo potlačiti tudi duh tistih, ki protestirajo? Stvari so se tako zapletle, da vas bo gotovo zanimalo, kako je prišlo do tega in kje so korenine.

Južnoafriška unija je ena izmed redkih afriških držav, kjer obstajajo tri generacije črncev, ki so imeli možnost za nižjo in deloma tudi za višjo izobrazbo. Res, da so jih ovržali, toda tisti, ki so zelo hoteli, so se le splazili skozi in preko vseh preprek. Večino šol za črnce so imeli v rokah misionarji, ki so sicer rekrutirali duše, istočasno pa so širili idejo o enakosti ras kar je nacionaliste — belce — najbolj motilo.

Leta 1948 je prišla na oblast nacionalistična stranka in nekateri njeni člani so ustanovili nekakšen institut za narodno krščansko prosveto in predlagali poseben program, ki naj bi ga vlada uvedla in izvajala. Ta program je bil razdeljen v dva dela, za bele in za črnce. V programu za bele je poudarjena verska ni nacionalistična vzgoja, v programu za črnce pa utrjevanje pojma segregacije in rasne neenakosti. Opozicija je kričala proti, kongresi nacionalistične stranke pa so pritiskali na vlado, naj ta program uzakoni. Vlada tega sicer ni mogla storiti, toda ni nastopila proti samovoljni realizaciji teh principov povsod v prosvetni politiki pokrajin in mest.

50 LET FRANCOŠKE ŠTUD. ZVEZE

dentasko športno olimpiado in razen tega še velik kulturni festival. Istočasno pa so tudi okrepili boj za reforme na univerzi in za izboljšanje socialno-ekonomskih pogojev. Pravijo da n. pr. v Franciji študira na univer-

KONGRES V JUŽNI AMERIKI

ko n. pr. v Argentini, medtem ko pa je zelo težak položaj študentov v Guatemali in tudi na Kubi.

Naše sodelovanje z njim je bilo do sedaj razmeroma šibko in omejeno le na srečanja ob priliki mednarodnih konferenc in kongresov. To pa zato, ker je ta konec sveta oddaljen in ker imajo vse te organizacije obilo notranjih problemov in ni njih dejavnost preveč usmerjena na mednarodno tloriše. V zadnjem času je COSEC razvil precejšnjo aktivnost, da bi po svoji liniji povezal in aktiviziral te študentske organizacije na mednarodnem področju.

SOCIALISTI IN AZIJA

tehničnih straneh aranžmaja. Sodelovanje z azijskimi študentskimi zvezami pa je pravzaprav dokaj šibko. Indija in Burma nimata močnih študentskih organizacij in vsa naša zainteresiranost za te dežele se

Predstavnik iz Makedonije se je zanimal za letošnje praznovanje v Parizu v zvezi z petdeseto obletnico francoske študentske zveze UNEF, s katero imamo dobre odnose. Predvidevajo namreč zelo bogat program: imeli bodo kongres, organizirali bodo študijah samo 3 odstotke otrok, ki so delavskega porekla. Vse tendence so v glavnem progresivne in postavljene na zelo široko osnovo. Kongresa UNEF se bo udeležil predsednik CO ZSJ.

Precejšnje zanimanje novinarjev je bilo za kongres južnoameriških študentov, ki se bo vršil letos poletno. Znano je, da so študentske organizacije v teh deželah vedno aprte s svojimi vladami in da so ponekod zaradi svoje opozicije in stališč celo prepovedane. Tako n. pr. v Argentini, medtem ko pa je zelo težak položaj študentov v Guatemali in tudi na Kubi.

Na kongresu bodo kolegi iz latinsko-ameriških držav govorili predvsem o strukturi svojih organizacij, o položaju univerz v posameznih državah, o socialno-ekonomskih problemih, o sodelovanju med seboj v okviru kontinenta, o diktaturah, ki ovirajo redno študiranje in pa seveda o mednarodnem sodelovanju. Ta zadnja diskusija bo vsekakor pomembna in jo z zanimanjem pričakujemo. Znano je n. pr. da je bilo stališče vseh študentskih zvez Južne Amerike enako, ostro proti napadalcem v Egiptu, kakor proti sovjetski intervenciji na Madžarskem in jih pri tem predvsem niso vodili propagandni motivi.

Se na dve vprašanji je odgovoril tovariš Ivačić. Na kongresu ZS, lani jeseni, so govorili o zamenjavi delegacij s socialističnimi študentskimi skupinami v Skandinaviji. Vse kaže, da bo to v kratkem realizirano, morajo le rešiti in se dogovoriti o nekaterih realizira po državnih zvezah direktno z univerzami. Edina solidno močna azijska študentska organizacija je (razen kitajske in japonske) indonezijska, ki je iniciator številnih akcij velikega obsega, n. pr. »študentskega Bandunga« itd.

Študijski sistem

v Nemški demokratični republiki

Študijski sistem v NDR n upravljane univerz je urejeno deloma po sovjetskem vzorcu, deloma pa imajo specifične vzhodnonemške oblike. Univerzo formalno vodi senat, katerega načelnik je rektor. Toda rektor je le bolj reprezentativna osebnost in glavno besedo na univerzi ima sekretariat s štirimi stalnimi člani, ki se imenujejo »vice-kancelerji«. Ti so podrejeni direktno državnim ustanovam in posebnim uradom.

Novost na nemških univerzah so delavski in kmečki fakultete, ki imajo poseben status v univerzitetnem okviru in se na njih gojenci šele pripravljajo za univerzitetni študij. Stalna praksa pa je opravljanje izpitov, ki so izbirni in za kar skrbi sekretariat in poseben strokovni odbor. Pri sprejemnih izpitih za obiskovalce prej omenjenih dveh fakultet je kriterij strožji in odločajo še sindikati in mladinska organizacija. Poleg strokovnega znanja mora kandidat predložiti tudi dokazila o svojem družbenem delovanju.

Posebnih taks na univerzah nimajo, je pa predpisana »vstopnina«, tako da študij le ni popolnoma brezplačen, vendar pa vsota vsekakor ni velika in je omogočeno prav vsem, da zaradi tega ostanejo ali pridejo na univerzo.

Študenti so na vseh fakultetah razdeljeni v skupine po 30 in imajo določenega profesorja za vodstvo. Ta trideseterica predstavlja posebno »seminarsko skupino«, ki dela po določenem načrtu in profesor se posebej skrbi za delo in upravljanje izpitov pri svojih varovancih. Na ta način je v okviru

ru take organizacije možna stalna kontrola dela posameznika in njegov uspeh. Pravila, ki veljajo v okviru teh »seminarskih« skupin so precej stroga in vsak študent se mora na primer opravičiti za izostanek na predavanju, profesor lahko kontrolira ali si študent predavanja notira itd. Če študent izostane tri dni, ne da bi o vzroku obvestil kogarkoli, se ta slučaj preda sekretariatu, isto se zgodi, če študent ne študira dobro in ne opravlja izpitov. Snov predavanj je razdeljena v seminarske ure in v primeru, da je snov težka, prireja, posamezni profesorji še posebne debatne sestanke.

Ce študent ni discipliniran, se mu lahko zredi marsikaj. Najbolj enostavno je, da mu vzamejo štipendijo za določeno dobo. Med disciplinske prekrške spada, kakor pravijo, tudi obisk Zahodne Nemčije brez dovoljenja univerzitetnih oblastí.

In koliko časa traja študij? Pravo, umetnost, ekonomsko in prirodoslovne vede študirajo po štiri leta, tehniko največ do pet let, medicino pa šest let. Študijsko leto traja deset mesecev (predavanja in vaje), sledi 6 tednov prakse in 6 tednov potovanja. Na koncu vsakega študijskega leta morajo študenti opravljati izpite, katerih rezultat vpliva na sprejem v naslednjem semester. In pa na štipendijo! Na koncu študija je diplomski ali državni izpit (drnaslov se mora tudi na medicini in pravu pridobiti posebej). Študenti, ki študirajo v zadnjem letniku so avtomatično na seznamu posebnega državnega urada, ki skrbi za njih razporeditev po službah.

Nacionalisti vsekakor smatrajo in to upravičeno, da so sedanji ureditvi v tej afriški deželi najbolj nevarni izobraženi domačini, ker so avtomatični sovražniki državne politike. Zato je v učnem programu za domačine poudarjena podrejena vloga, privajanje na manualna dela itd. Leta 1953 je minister za zadeve domačinov izsilil v parlamentu zakon poln nacionalističnih idej, po katerem je prosveta črncev postavljena na nove temelje. On je n. pr. dejal, da ne smejo pustiti oči črncev, da bi se pasle na zelenih evropskih travnikih in da je nevarno razvijati pri črnih ideje o potrebi in možnosti »belega ovrtnika«, t. j. intelektualnega poklica. Minister Verwold je dobil neomejeno oblast nad prosveto za črnce in je izjavil, da jo bo tako reformiral, da bo že v kalu zatrl vsako misel o eventualni enakosti belih in črnih. Dejaj je: »Ljudje, ki verjamejo v to enakost niso zaželjeni kot učitelji v šolah za črnce!«

Vse šole in vsi tečaj, kjer so misionarji do sedaj pravljali učiteljske kadre za črnske šole so prišli sedaj pod direktno državno upravo, minister za zadeve domačinov pa je dobil pravico da spodi vsakega učitelja, ki bi se mu zdel »neprimeren«. Policija se je kmalu spravila na delo, pričela je obiskovati stanke učiteljev po posameznih šolah in jih vpraševati o političnem prepričanju, povsod so najprej okrivili učitelja, če so se domačini uprli bodisi prosvetni ali ekonomski akciji vlade. Korespondenco vodilnih članov učiteljskega združenja cenzurirajo in izvajajo preiskave po stanovanjih itd. Vsako leto odpuste veliko število črnih učiteljev s formulacijo — »neprimeren!«

Tudi univerze niso ostale nepoškodovane v tem vetru, ki je vsak dan močnejši. Leta 1953 je tedanji predsednik vlade Malan prepovedal črnim študentom vpis na univerzi v Capetownu in Witwatersrandu. Lani v maju pa so zaprli edini univerzitetni college za domačine v Fort Huiry. Beli študenti, ki danes stoje v nemem protestu po ulicah Capetowna, se ne bore samo za svoje pravice, temveč za vse. Omenjajo zelo ilustrativno stari afriški pregovor, po katerem ne moreš dolgo tlačiti in riniti človeka v jarek, ne da bi še sam padel vanj.

Iz popotne leče

Včasih sličice povedo več kakor katerekoli tekst, zato bodi tale slikarja nadomestek za reportažo, ki bi...

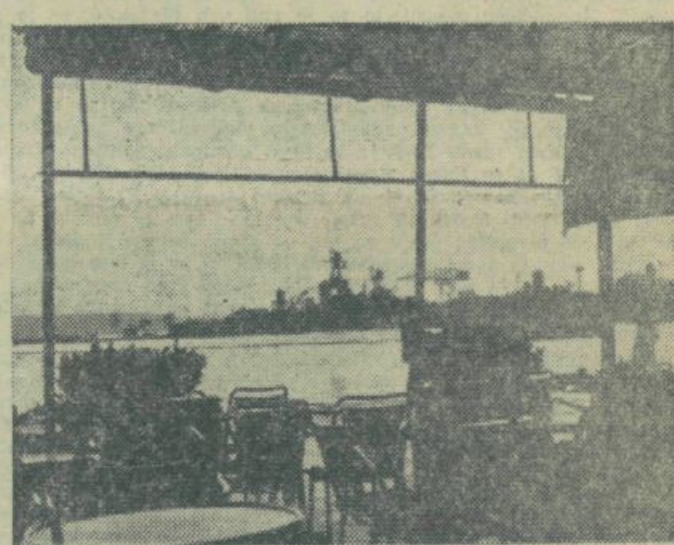
Gospod »debeli«, so mu rekli v vasi, kjer smo v čast četrte republike nabirali gnulo grozdje. Bil je šef nad šefi in ko je bil »pod paro« se je včasih z vso svojo težo spravil na voz in zakikirikal...

Bella Venezia! Oh, kako si me razočarala ti kraljica morij! Morda zato, ker je bil režiser — sonce — odsoten ali pa zato ker si res tako gnala kot pravijo in se boš nekega lepega dne z vsem kar premoreš, pogreznila na dno blazine lagune iz katere si pred stoletji vzklikala? Toda gondole bodo ostale na preveč ravnem horizontu brez vertikal. Morda?

To je vohunski posnetek iz volnega pristanišča na Azurni obali. Kdo ve kam so odšli ljudje iz kavarn? Volne ladje v ozadju pa nosijo datum — petnajst dni pred invazijo v Egipt!

Tale tip na sliki je nizozemski študent umetnosti, ki zna zelo lepo zapeti pesem »Paris je najlepše mesto na svetu«. Pri tem seveda vsem francoskim poslušalcem privabi solze v oči... V resnici pa se samo norčuje, ker je to njegova navada in filozofija. On se tako na akademiji v Parizu, kjer študira, kakor tudi z brenjo na trga-tvi, počuti enako dobro...

Prelepi Marseille! Na silki vidite razen obvestila o postaji za taksije še majhno ustanovo, ki se po francosko imenuje »pisloire« in konkretno služi samo eni osebi. Toda kljub temu je zaščiten po zakonu, da je lepljenje plakatov na njej prepovedano in to še iz leta 1281. Kajti Francija je dežela zakona, pa če gre tudi za čisto navadno stranišče...

To je souvenir iz italijanske Genove. Od vseh stvari se mi je zdel ta plakat v tem mestu še najbolj zanimiv. Z njim je bilo namreč na de-

belo oblepljeno vse mesto... »Pridite meščani in molite za dušo velikega Duceja in za vse, ki so padli za domovino... Amen!

Ta slika predstavlja okno neke kavarne v Canesu. Ta kavarna oz. restavracija je zaprta, ker je njen lastnik odpotoval na daljše turistično potovanje kar se lepše reče (in to je napisal na okno) »blij sem vpoklican pod zastavo«...

Književnost na straži

(Poskus splošne opredelitve slovenstva v času narodnoosvobodilnega boja)

VEČKRAT JE POTRJEJENA resnica, da je prav knjiga najtrdnjši dokaz življenja slehernega naroda in da ljudstva, ki mu je knjiga draga, ki jo zna ceniti, da takega ljudstva ne bo nihče uničil. Tega so se zavedali tudi nacisti in fašisti, ki so hoteli zadati naši kulturi smrtni udarec s tem, da so začeli uničevati slovensko knjigo. Slovenci smo doživeli dobo, kakor smo jo poznali iz zgodovine konec XVI. in v začetku XVII. stoletja, ko so rekatolizacijske komisije požigale petdesetletno delo slovenskih protestantov. V manjši meri je to doživljala slovenska knjiga le še v Julijski Benetiji v svojem skoro dvasletnem suženstvu. Slovenci so posnemali Bevkovega kaplana Ceder-maca, skrivali knjige in jih skušali rešiti pred besom sovražnika. Naši ljudje so se zavedali, da je knjiga največja vrednota, da je v njej narod po svojih najboljših izrazih večstoletne izkušnje, hotenja, želje in dejstva, da se v njej, ki jo je zaradi »preljubih Slovencev« splošno Trubar, pa so mu jo katoliki hoteli uničiti, odraža klesanje prvih prepornih črt v dobi Zois, Linhart in Vodnika, da je v njej zapel Prešeren, naš literarni genij in osrednji duh slovenstva, čigar patriotizem je docela zavest, globoko human in ga preveča želja, prebuditi slovensko narodnostno in človeško zavest, ljubezen do domovine in čut za narodno čast, — da se je zanj trudil in ji dal najlepšo obliko Levstik, da so za njih ustvarjali čutno-narodne podobe življenja Jurčič, Stritar, Gregorčič, Kersnik, Askerc pa veličastna moderna. Kar cela vrsta jih je, ki si iz desetletja v desetletja podajajo roke in tvorijo neprekinjeno zvezo. Vsi so prežeti z iskreno ljubeznijo do slovenstva in iz oščrja slovenske zemlje in človeka, ki prebiva na njej, grade svoj veliki tekst. To knjigo je hotel sovražnik uničiti! Nasilnik se je dobro zavedal, da bi prav z uničenjem slovenske knjige zatri tudi individualnost slovenskega ljudstva. V svojih naklepih pa se je zmotil.

ZA ZASEDENO OZEMLJE je bil kot bojno sredstvo razglašena kulturni molk, to je prepoved objavljanja pod okupatorjem. Držali so se ga vsi z ljudstvom čuteči književniki, le nezavedni, predvsem belogardistično usmerjeni ljudje, ki so večinoma pripadali dominisvetovskemu krogu, se na to prepoved niso ozirali. Dom in svet je bila tudi edina revija, ki je še izhajala, medtem ko so vse ostale takoj, po okupaciji prenehale. Ta kulturni molk ni bil izraz narodne žalosti in tudi ne pasivna manifestacija odpora, temveč zadeva slovenske časti. Slovenski pisatelj in pesnik, znanstvenik in napredni publicist so s tem odrekli okupatorju pravico in možnost, da bi sodil nad njimi, kaj smejo izpovedati in pisati. Tako je opredelil to dejanje Juš Kozak in ugotovil, da je slovenska kultura s to pogumno kretnjo stopila v vrste bojevnikov za pravice slovenskega ljudstva. Slovenska beseda je bila prisiljena preiti v šepet, oglašala se je v ilegali in rodila v zgodovini slovenske književnosti novo poglavje, ki ga pišemo pod naslovom književnost na straži ali slovenski narodnoosvobodilni tisk.

SLOVENSKI KNJIŽEVNIKI so z dejanji pokazali svojo miselnost. Ustanovljene so bile partizanske tiskarne, ki so tiskale liste, brošure, razglase itd., kar je imelo veliko vlogo za razvoj osvobodilnega boja in je bilo izredno pomembno za narod in bojevnike. Najpomembnejši med temi ilegalnimi tiskali so brez dvoma Slovenski poročevalci, Delo, Slovenski partizan; izdajala pa je skoraj vsaka vojaška enota svoj časopis. To časopisje, ki je delno nadaljevalo ilegalni tisk izpred vojske, je imelo dvojno vlogo. Bilo je gradivno političnega prepričanja in pomemben organizator našega boja. Razen tega je imelo namen delovati kulturno prosvetno in podpirati k umetniškemu ustvarjanju.

LETA 1942 JE IZŠLA zelo pomembna publikacija, ki je manifestirala idejno-narodnostno usmerjenost slovenske kulture — Slovenski zbornik. Pozna se ji duh časa, v katerem je dozorovala. Prispevki so programatični, bojevit, preveča jih diha upora in samozavesti. Pisatelji teh sestavkov so tvegali z objavo življenja. V zborniku je Anton Pesnik — Oton Zupančič objavil znano, s pogumom in jasnostjo preslinjeno pesem Veš, poet, svoj dolg! Ta naslov, ki se je prvotno glasil Pojste za menoj!, je pomenil nekako vprašanje vsem kulturnim delavcem, ki so se morali odločiti za eno ali drugo stran in priti do načelne jasnosti. Zupančičevi pesmi, ki jo je rjul vrh Mežakije, se je pridružil pesem mladih partizanskih poetov, tako da so se akordi strnili v en sam poziv, ki je res segel do Blegoša, do Krima in Pohorja in jo je veter raznašal še dalje in dalje... Generacije, med katerimi je bil skrajni razmak pri rojstnih letihah petdeset let, so si podale roke. Juš Kozak je namenil svojo besedo slovenskemu izobražencu in slovenski kulturi, Fran Zwitter je pisal o znanstvenopredstaviteljski, sodelovali pa so še Ferdo Kozak, Lojze Ude, Josip Vidmar, Boris Kidrič, Edvard Kocbek, Boris Zihler, Jože Zemljak, Prežihov Voranc, Matej Bor, Vinko Košak in Fran Albreht. Le-ta je objavil Lovanec pesem, ki je plamenč poziv na boj ob strani večine ljudstva. Njen ritim in melodija nekako ponazarjata dobo, ko se je bilo treba odločiti, odvisnata težke boje s samim seboj, strah pred nevarnostmi, izražata pa tudi zavest, kje je mesto slovenskega književnika in kakšna je v razgibanem času njegova naloga.

SLOVSTVO MED NARODNOOSVOBODILNO VOJSKO je budilo zanimanje za kulturo, vivalo vero v zmago in poudarjalo življenjsko vrednost. V posameznikih je vzbudilo veselje do literarnega ustvarjanja. Res, da je bila doba polna velikih dejanj, ki niso dopuščala potrebne koncentracije in poglobitve. Pesnik ni imel potrebnega zatilja za mirno ustvarjanje. Zato niso mogla nastati večja leposlovna dela, marveč le črtice, enodejanske, bojne pesmi, reportaže in načelni članki. Tega slovenstva tudi ne moremo vedno presojati z dogmatičnimi umetniškimi pravili in zakoni, kakaj ta doba je potpisnila pero v roke človeku, ki je prišel iz tovarne od stroja, z njive od pluga, bil brez globlje izobrazbe in razgledanosti. Vendar pa marsikateri izmed njih po globini in čustvu resnično prepriča.

PARTIZANSKA LJUDSKA PESEM je nastajala in se razvijala med narodnoosvobodilno vojno. Rodila se je v naših svobodnih gozdovih, v svobodnih planinah in rastla ter cvetela v boju slovenskega naroda s tujci. »Zato je ta pesem svobodna kot naši gozdovi, preprosta kot sprev naših pastirjev, čista in lepa kot so naše bele kmečke hišice, s soncem obsijane, s tihiimi okenci, s slapovi rdečih nageljnov in rožmarina.« Tako je to pesem označil Rado Simončič.

OB TABORNEM OGNJU so sedeli partizani in si zrl v obraze. Mrz, sneg, preganjanja in strahote so bile okrog njih. Njihova srca pa je prevzemala vera v osvobodjenje. Vsi so bili enaki misli. Čas je njihovi notranjosti vsiljeval podobna doživljanja, ki so se razlikovala le v osebnostno pobarvanih prizvokih. Tako se jim je iz dna srca trgala pesem, preprosta po navepi in vsebini. Pozabljeno je bilo gorje, bojevniki je pel in si z besedo ter melodijo lajšal težak položaj. Pa spet: kmečki fant — partizan je ležal na hrbtu in gledal v krošnjo zgodnjih dreves in dalje v plavajoče oblake in sinjino neba. Vstala mu je misel na dom, na mater, na dekleta, na potro domovino — in podzavestno je privrela pesem, ki je vriskala iz njegove notranjosti, prodirala med drevje, travo, mah in se s šumenjem gozda, žvrglenjem pte in žuborenjem potokov zlivala v simfonijo o bratstvu, enakosti, svobodi, hrepenenju, žalosti itd. Porajale so se pesmi o dekletih, ki doma čakajo na fante, o bojih in junaštvu, pele in govorile so v tisti besedi, ki jo govori naše ljudstvo, in ki je »pojoč vrisk« kot pravi Cankar. Temni gozd je zaživel, sprejel pesem ljudi, ki so šli v njegovo carstvo z istimi cilji, jo prenašali dalje, da se je združila s pesmijo ruskih step in gozdov, s pesmijo milijonov, ki so trpeli tako kot naše ljudstvo. Pesem je pela, se veselila uspehov, vriskala ob zmagah, jokala ob porazih in smrtih. Kot ljudska pesem preteklih stoletij je tudi partizanska poezija postala najvernejša spremljevalka ljudstva. Spremljala je našega človeka na morišče, šla z njim v ječo, mu pela o soncu, v internacijo je prinašala glasove iz svobodnih gozdov, tolkala in krepila pogum, da ne bi bilo presilnih preizkušenj in dvomov. Imela je vlogo čustvenega organizatorja in povezovalca slovenskega narodnostnega odpora.

TAKO JE NASTAJALA partizanska ljudska pesem, ki je živa priča, da v človeku tudi sredi vojne vihrne ni ugasnilo hrepenenje po ustvarjanju in doživljanju lepote, ki je živa zakladnica življenja in časa. Ti pevci so ustvarjali v preprostih besedah, a kljub temu tako globoko doživljali, da bi se posnetki celo v večjih rokah zdobili. Te ljudske umetnine so močne, sugestivne in v svoji prvinskosti, pristnosti in nepotvorjenosti. V njih ni nepotrebnih solza ali dolgih pogrebnih žalovanj. Vse so prežete z bojevitostjo in neomajnim zaupanjem v nezlomljivo moč osvobodilne vojske. Narodnoosvobodilni boj ni podan s kakšno epiko širine. Izraz je enostaven, toda prav v tej enostavnosti zavije lepe metafore. Ritim in metrum nista dogmata. Ponekod pomaga prehod iz enega verza v drugega le močno čustvo. Misli niso vselej razumno in dosledno oblikovane. Ustvarjali so te tvorbe pristne narodne duševnosti pripadniki vseh slojev našega ljudstva. Tako se je izvršila pomembna demokratizacija in posplošnje naše literarne ustvarjalnosti. Književnost je postala resnično stvar vseh, ker je vsem služila in vse izpovedovala. Čeprav so ti poskušali okorni, preprosti, razodevajo veliko nepoznanje umetnih pesniških oblik, nespretnost v oblikovanju pesniških podob ali primer, pa kljub tem pomanjkljivostim skozi nje veje tesna in iskrena povezanost s krvavo resničnostjo, s trajnimi težnjami vsega tpekega ljudstva ter z najplemenitejšimi čustvi, ki jih je sredi ognja in krvi gojil naš človek. Ta čustva partizanskih pesnikov so bila namenjena najprej materi, tisti veliki trpeči ženi, ki jo je poveljeval že Cankar, in ki je rodila toliko sinov — branilcev naše narodne časti in domovinske zemlje. Druga beseda je veljala domovini, njeni osvoboditvi in upu za zedinitev Slovencev v novi Jugoslaviji. Tretja beseda je bila namenjena partizanskemu tovarišu, ranjenemu prijatelju ali mrtvemu junaku.

Meditacija ob vprašanju:
Pritleyev humanizem — moderni svet

KLOVN V „PROJEKTU“

Vprašanje je, sem pomislili, ali je humanizem, ki v njegovem imenu Pritley protestira proti mehanizaciji modernega sveta v svoji drami »Odstranite norca« pravi humanizem. O drami sami ne bi govorili, ni ti o njeni izvedbi, ustavi pa bi se ob problemu: Pritleyev humanizem — moderni svet.

Poglavne karakteristike, ki jih avtor navaja za moderni svet, so v bistvu znane že od Duhamelove knjige o Ameriki in ne presenjajo (prej ne dosejajo) Orwellove vizije o diktatorskem režimu, uveljavljenem v največje dosežke tehnike, ki je perfekcionizem do absurda. Življenje je urejeno po mehanizemem principu, ki omogoča najbolj ekonomično izrabo časa, odnosi med ljudmi so gospodarno prirejeni zahtevam industrije, celotni kolektiv, ki dela v projektu, je podrejen nemško natančni in surovi oblasti, katere cilj je proizvodnja. Proizvodnja je cilj, je smisel, je namen, je bistvo življenja v projektu, v imenu proizvodnje je odredeno človeško življenje do ljubezni, do jedi. To pomeni da je proizvodnja najvišji: moralni zakon, ki opravičuje vse nasilje, vso mehanizacijo življenja, vso puščobo in enoličnost življenja, vse ubijanje fantazije, želja, strasti, domiselnosti, ki celo dovoljuje »predelavo« ljudi s pomočjo operacije iz zavestnih bitij v nekakšne idioške sužnje.

Posameznik v tem svetu ne šteje. Ker je do maksimuma izvedeno načelo kolektivizma, je posameznik samo količina energije, ki je koristna in potrebna ob stroju. Njegovo osebno življenje se razvija v okviru dveh možnosti: ali je človek degeneriral do mislečega stroja, vsrkal načela tiste morale, ki vlada v Projektu in postal piščanec in tehnični fantazist, ali pa se je podredil krutemu sistemu, zavrgel svoje notranje življenje in se vrnil na nizke materialne užitke, ki jih sistem dovoljuje.

Življenje v Projektu naj bi bilo podoba določenih tendenc, ki vodijo moderni svet, amerikanizacije in diktatur, podoba nekega bodočega sveta torej, kakršni se razvija iz dela sodobnih teženj. Ne glede na to, da je podoba nekoliko navilna in, kar je še važnejše, preveč zunanja, se pravi, da preveč upošteva le zunanje elemente mehanizacije in fašistične kolektivizacije, ne glede na to, da je malo omenja stvarni psihološki proces, ki se ob teh zunanjih dogajanjih razvija v človeku, lahko rečemo, da je ta kritična podoba do neke mere na mestu. Degeneracija človeškega duha in človeške zavesti, demoralizacija, posvečanje cilju brez načelnih moralnih okvirov, deformacija človeške notranjosti, propad človeške avtonomnosti — vse to so v modernem svetu fakta, ki jih ni mogoče negirati. In tudi ni mogoče zanikati, da izgubila sodobni človek kontinuiteto v svojem življenju, da se razvija njegova dejavnost le v okviru nekakih provizoričnih smotrov, da postaja njegova miselnost služabniška in primitivna, skratka da procesi v modernem svetu uničujejo klasično človečnost.

Vprašanje pa nastane, kakšne so možnosti, da bi človek ta proces ustavil in vrnil človečnost: mesto v svojem življenju.

Pritley na primer pokaže preprosto rešitev. Stari Clown ne bi bil podoba pravega človeka. Mož ne zna ničesar koristnega na svetu in je zato v dejavni množici v Projektu odveč. Le eno zna: nasmejati ljudi, toda to je popolnoma nepotrebna stvar. Rad pije, rad ima svojo rejenko Colom-bino, rad si sam kuha, skratka, rad živi po svoje in rad ima, če mu puste, da po svoje živi. Podoba »predelanih« ljudi ga ne gane, avtomatizem v Projektu ga ogorči, puščobno življenje delavcev, nadzornikov in znanstvenikov zbujajo v njem domotožje za časi, ko je človek živel nekoliko bolj anarhistično, nekoliko bolj neurejeno in nekoliko bolj po svojem srcu. Skratka, Clown je spet ena izmed podob malega človeka, ki

jih je moderna misel prinesla na površje precejšnje množice, idilično in preprosto živečega malomeščana z dobrim srcem in čistimi čustvi.

Pritley misli, da bi bil tak človek kos nasilju modernega sveta. Prepričan je, da bi humanizem v imenu ljubezni, anarhistične človečnosti lahko zavril procese, ki so že preformirali sodobno zavest in sodobne tendence. Zdi se mu, da je preprosta dobrota, idilično užitekstvo in sentimentalno sočutje zadosten adut proti sodobnemu helenizmu. Skratka, uverjen je, da je treba povzpeti sistem sodobnega življenja z iracionalnim protestom do-

brega, radoživega individualuma.

Mislím, da bi storil napak, ko bi take vrste protest negiral. Gotovo zahteva neke trdne moralne odločitve, nekega jasne spoznanja, poguma in samostojnosti v odnosu do sveta. Zato je primernejši in višji, kakor razumna in spretna podreitev modernemu svetu. Vendar pa je več kot dvomljivo, da bi tak protest mogel imeti nek objektivni učinek, se pravi, da bi rekonstruiral nekega samostojnega, moralnega, načelnega človeka. Prešibak je in preveč starinski, da bi lahko kljuboval oblikam in duhu modernega sveta in v

končni konsekvenci — preveč lahko je zamisljen. To je resnično iskanje rešitve po najlažji poti, ki je najmanj komplicirana, najbolj plitva in lahko rečemo — najbolj samovšečna. Taka pot kaže, da si človek, ki jo ubira, ni ali pa si noče biti v svesti, kakšen je resnični položaj današnjega človeka. Rečemo lahko torej, da je Pritleyev humanistični protest nemočan, da je v bistvu, gledano z objektivnega stališča, umik pred problematiko. Na ta način verjetno ni mogoče dalje. Toda kakšen je način, ki bo imel svoj rezultat?

Primož Kozak

Ob 80 letnici prof. dr. Rajka Nahtigala

14. aprila je praznoval svoj visoki jubilej — osemdesetletnico — akademik prof. dr. Rajko Nahtigal. Vse svoje življenje je posvetil znanosti — slovenski filologiji. Kljub znanstvenim uspehom slavistični svet ga danes imenuje oče slovenskih slavistov — kljub poznanju in stikom s svetovno slavistično elito, pa je ostal profesor Nahtigal človek, ki mu je znanost prva in šele nato vse ostalo, vedno tople, vedno dober, vedno iskren, vedno skromen od vseh, ki so prišli z njim v stik, pa naj so bili to znanstveniki ali študentje.

Prof. dr. Rajko Nahtigal je izšel iz znanega Jagičevega seminarja na Dunaju. Po končanem študiju je odšel za dve leti v Rusijo, nakar se je vrnil v Avstrijo in poučeval ru-

ščino na raznih dunajskih visokih šolah. Leta 1913 je postal izredni profesor na graški univerzi. V tem času je študiral tudi albanščino in postal prvi svetovalec Pekmeziju pri izdaji njegove slovnice. Med svojim bivanjem v Gradcu in po prihodu v Ljubljano, ko je postal profesor za slovensko filologijo in stara cerkveno slovanščino, so nastajale njegove številne razprave iz slovenskega jezika in slovenskih jezikov. Leta 1937 mu je umrl sin Tonček. Poslej najde prof. dr. Nahtigal uteho le v delu. Nastopi obdobje, ko nastajajo njegova najpomembnejša dela — najpomembnejša razprava. Leta 1938 izide njegova knjiga slovenski jeziki, ki je postala temeljno delo pri študiju slovenske filologije. Z znanstveno dognanim uvodom in izčrpnim komentarjem izda znameniti starocerkvenoslovenski kodeks Ezechologium sinaiticum v dveh knjigah; izda Kopitarjeve spise z opombami in samostojno delo Uvod v slovensko filologijo. Leta 1952 so v drugi, pomnoženi izdaji izšli Slovenski jeziki, leta 1954 pa njegova knjiga Slovo o polku Igo-

rove — rezultat dolgoletnega študija o tem vprašanju.

Zasluge prof. Nahtigala pa prehajajo z znanstvenega področja tudi na drugo, saj je bil med pobudniki in ustanovitelji ljubljanske univerze in Akademije znanosti in umetnosti. V svojem dolgoletnem vodenju slovenskega seminarja je letnega s skromnimi sredstvi in z veliko vnemo in energijo ustvaril in nenehno bogatil.

Navedez je bil profesor študentom oddaljen, da so ga leti v prvem trenutku bali. Vendar pa je vsakdo, kdor je prišel z njim v ožji stik občutil, da je profesor ena sama dobrot, skrajno skromen. Njegova misel je bila vedno na študentovi strani, pripoveduje jo njegovi slušatelji. Znanstvenikovo veliko znanje je vzbujalo v vseh resnično spoštovanje. Kljub temu, da so ga v privatnem življenju trle nadloge, tega študentje nikoli niso občutili. V seminarju je bil povsem drug človek, človek, ki je študenta ljubil, spoštoval in razumel.

To je le nekaj podstkov v velikem delu prof. dr. Rajka Nahtigala. Dovolj jih je, da zgovorno pričajo o neminljivosti in veličini njegovega znanstvenega delovanja. Kljub častitljivi starosti pa njegova misel še vedno nenehno snuje, nenehno išče. Še vedno njegovo pero piše, še vedno izhaja njegove krajše razprave. Za kaj večjega pa, kot sam pravi, mu primanjkuje zdravja in sil. Vendar upamo, da se bo le odločil in napisal spomine, ki jih je nekoč že obljubil in tako izpolnil naša pričakovanja. Mi mu pa želimo v njegovem nadaljnjem delu še veliko plodnih let, želimo mu, da bi vse svoje načrte zdrav izvršil.

JANEZ KNEZ: Po nevihti (lesorez)

RADIOVOJE MARINKOVIČ:

LJUBEZEN MORJA

Radiovoje Marinkovič je urednik študentskega lista v Sarajevu in je pomembno ime med mladimi bosansko-slovenskimi pesniki. Med študentskim festivalom je obiskal Ljubljano in je sodeloval tako na literarnem večeru kakor tudi na ustnem časopisu. Danes pa objavljamo njegov prispevek iz zadnje številke sarajevskih »Naših danov«.

...Bojim se — je dejala brez besed — Bojim se tega morja. Tega vetra. Prej, pred teboj so bile moje obale tihe. S teboj je prišel veter, na rokah si ga prinesel. Pogledal si me in v meni je vse vzvalo. Vedela sem, da boš razbil kamnito gotovost. Hotela sem ostati tišina; pravzaprav res ne vem ali sem hotela ravno to, zdelo se mi je, da bi bilo tako bolje. Prišel si ne-liko sanjav in utrujen, pogledal si me in takoj sem vedela.

— Kaj si vedela — sem vprašal tiho, a bele ladije in galebi so mi odnašali oči daleč proč.

— Vedela sem, da bom obala, ti pa morje in veter.

— Nisem morje in nisem veter. Tedaj sem bil utrujen in vzplamtele obale so mi gorele v očeh.

— Morje si in veter.

— Zakaj nisi pohagnila?

— Hotela sem, toda saj sem obala, ti pa si morje in neugnani veter. Veter je vzbudil morje, ki je preplavilo obalo, mene. Odpel si moje tišino. Poizkusila sem, da bi se spremenila v kamen. Misli-la sem — raje ostanem tišina. Hotela sem jo ohraniti in sem se zato odela v mav-hovje. Vedela sem, da si veter, ta pa mine in zapusti od-pete obale. Ti si bil veter in si me razpel s svojimi prsti.

Poljubljaj si me z ustnicami morja. Iz mene, obale, ki sem

hotela postati, se spremeniti v kamen, so zrasle ciprese, Ti, veter, si se naselil v mojih vejah, ti, morje, si vzklopelo nekeje iz neskončnosti in se prelilo preko mojih vrhov. Splazil si se v vse dupline. Nikamor nisem mogla pobegniti. Kako naj obala pobegne pred morjem, pred vetrom? Ni mogoče! Zavarovala sem se z bodicami, toda ti si s prsti vtrla, z ustnicami morja iz-trval vse bodice in jih potopil v svojo brezno. Ostala sem brez bodic. Nisem se mogla več zavarovati. Tvoja obala. Odneti za vsak tvoj veter. Kopal si me s svojimi valovi. Iz mojega kamena, s katerim sem hotela ohraniti tišino so zrasle ciprese, do neba so zrasle. Hotela sem pobegniti v višino. Toda začaral si mi vrhove. Brisala sem z njimi nabo, da bi morje ne postalo temno. S senco sem božala tvoje globine. Jaz, tvoja obala sem bila s cipresami na tvojem dnu. V tvoji globini. Ti, moje morje, si topil vse svoje bisere, Korale. Alge. Po-tala sem koralna. Biserna.

Ti, morje, vodil si me, tvo-jo obalo, v svojo brezno. Ni-

PORTRETI MLADIH PRED PREMIERO

Poslednje vaje. Le še nekaj dni, pa se bo dvignila zavesa. 25. t. m. bo v Celjskem gledališču premiera Vorančeve drame Pernjakovi. Delo je režiral Janez Vrhunc — študent AIU v Ljubljani. Prosil sem ga, da spregovori nekaj besed o svojem delu in mu obenem zaželim, da bi drama uspela, da bi bila njegova nadaljnja režiserska pot plodna in uspešna.

— Le še nekaj dni te loči od premiere, zato mislim, da nam lahko zaupa kakšno idejo, ki te je vodila pri režiji Pernjakovih?

Pernjakovi so edina Vorančeva kmečka drama, pa še ta je nedokončana. Vsebinsko in motivno je Prežih zajel iz Jamnice. Delo je dramaturško uredil in dokončal Herbert Grün na

ta način, da je po Vorančevih konceptih napisal zadnje dejanje.

Ta drama za poklicnega režiserja ni klovekaj hvaležna, ker ni enotno grajena, ker se v toku dramskega dogajanja večkrat zlomi v dramaturškem pomenu besede. Prav to dejstvo pa ne bo ravno v prid režiserju, ki se je take ali nje podobne drame oprijel. Pernjakove sem skušal kolikor je bilo mogoče, ne da bi pri tem Vorančev okrnili, dramaturško urediti tako, da je vsaj v simboličnem pomenu beseda enotnost dejanja dramatično zagotovljena.

Po vsem tem kar sem povedal, me lahko marsikdo povsem upravičeno vpraša, čemu sem se kljub temu oprijel tega dela. Na tako vprašanje je moj odgovor: zato, ker mi je Vorančev drag, ker sem v njem našel toliko resničnega, nepovrnjenega človeka, kot v malokaterem slovenskem pisatelju ali dramatik. Čenim ga zato, ker je tako iskreno ljubil »malega človeka«, njegov boj za obstanek, za vsakdanji kruh, zato ker je prav Vorančev tisti pisatelj, ki je znal povedati, da tudi ta »malčič človek« nosi v sebi svoja mala in velika hrepenenja, svojo ljubezen, življenje in smrt. Pernjakovi niso dovršena stvaritev, vendar je v njih toliko neurejenega življenja, toliko našega človeka, da bi me bilo prav, če bi jih pustili ob strani. Mislim tudi, da danes vse premalo skrbimo za izvirno slovensko dramatik, kljub temu, da imamo že lepo število poklicnih odrov, ki jo naravnost terjajo.

— Kakšno pot si si izbral v režiji, kaj si skušal doseči in kako je te tvoje težnje podpiral ansambel Celjskega gledališča?

Drama je, kakor sem že omenil, grajena zelo neenotno, v njej se prepletajo trije motivi, ki so sicer med seboj vzročno povezani, vendar pa še vsak izmed njih v dogajanju tako razrase v samostojno celoto, da drug drugemu škodujejo. To so: motiv Pernjakovih, motiv mustaste matere z nezakonskim otrokom in socialni motiv, ki končno zaključuje usodo Pernjakov. Medtem ko je prvi del drame grajen realistično, z rahlim simboličnim navdihom, se

sem bila več tvoja obala, postal si tvoje dno. Zrasel si nad menoj. Tvoj veter me je iskal na drugih obalah. Bila sem v tebi, tvoje dno. Tvoj veter. Ječal je. Jemal si me s svojega dna in me nosil ven, kajti tvoj veter me je iskal. Spet sem bila tvoja obala, Tvoj veter se je spet navelil v mojih krošnjah in prepeval v mojih razčesanih laseh. Pijuskal si ob mene z valovi, jokal si pred mojimi nogami. Vabil si me na dno, Spet si porival bodice, ki sem jih iztisnila. Spet si me zvalil na dno med školjke in med bisere. Spet sem postala biserna. Spet me je iskal tvoj veter. Spet sem bila tvoja obala. Tako je minvalo. Podnevi sem bila obala, ponoči dno. Tvoja obala. Tvoje dno. Podnevi me je gredo sonce. Razgredo si me, in toplo, ponoči vodil na svoje dno. Kopal si me. Ob zori pa si me spet nosil na sonce, da me ogreje. Ti pa si bežal nazaj v svoje globine in le šumel si ob meni. Vzemirjal si me s svojim vetrom. Z njim si me očaral, da nisem odšla k nekemu drugemu morju.

Tako vedno. Nikoli nisem bila ponoči tvoja obala. Nik-

drugi del izrodi v kratke prizore — slikanico — ki samo reflektivno prikazujejo bistvene dogodke v življenjski poti Pernjakove družine. V taki dvojnosti je težko ubrati enotne strune dramskega dogajanja. Problem je predvsem v tem, kako organsko zaključiti usodo Pernjakov ob tej dvojnosti dramskega dogajanja in ob motivih, ki se prepletajo in razraščajo v dramo. Preostalo mi ni nič drugega kakor to, da sem črtal nekatere prizore in podčrtal spet tiste, ki potiskajo usodo Pernjakovih v ospredje. S tem sem hotel vsaj do neke mere doseči potrebno ravnotežje, ne da bi se oddaljil od avtorja. Ansambel se je strinjal s takim konceptom in me je pri delu z razumevanjem podpiral.

— V dneh skupnega dela s celjskim gledališčniki si se pobližje seznanil z njihovimi zmognostmi in stremiljenji. Kaj sodiš o tem gledališču?

Ansambel Celjskega gledališča spada danes v vrsto tistih mladih slovenskih gledališčnikov, od katerih lahko še veliko pričakujemo. Kar je pri teh igralcih zelo zanimivo, je to, da so pravzaprav več na gostovanjih kot pa v domači hiši. Tako delo je povezano z vse-mogočimi težavami, od umskih pa do fizičnih, in terja od ansambla veliko požrtvovalnost in prizadevanost.

Ce si bil med njimi le nekaj časa, spoznaš, da ti ljudje ljubijo svoj teater, da so nanj ponosni, da si prizadevajo ustvarjati novo slovensko gledališko kulturo. To misel mi potrjuje tudi to, da so se Vorančeve drame lotili z vso verno resnično gledališko človeka. So pogumni ljudje — umetniki.

STANISLAV MIKEC: Pomlad

— Ki strme za tem, da bi slovenski gledališki umetnosti dali tisti videz, ki bo v celoti pogojen v življenju slovenskega človeka. Ne nekaj novega za vsako ceno, temveč težnja po vrednotah, ki že eksistirajo, niso pa docela izražene in iskane oblike interpretiranja le-teh vrednot, je osnovni namen tega mladega ansambla.

— Kakšna je po tvojem mnenju vloga režiserja pri postavljanju nekega dela na oder? Kakšen mora biti njegov odnos do avtorja?

dar nisem mogla videti tvoje svetilnice, ki so opozarjali. Tako nikoli nisem vedela, kje bom doživela brodolom, kajti ponoči si me vodil na svoje dno. Krasil si me s školjkami in biseri. Ob zori, ko so pogasili tvoj svetilnik, pa si me nosil golo. Rasla sem v ciprese, da bi mi vsaj senco okopal.

Sedaj je vse tiho. Nisem več obala. Neke velika oseka te je odplavila, odnesla. Školjka sem, v kateri šumiš.

Tvoji vetrovi in tvoji valovi osvajaajo neko drugo obalo. A jaz, tvoja izgubljena obala, sem postala školjka in v sebi hranim majhen biser. Nihče me ne more odpreti. Ti si me zakopal pred veliko oseko. Ne odpre me plima vseh morij, niti tvojega. Školjka sem. Tišina je vsenaokrog. In v meni šumiš, ti veter, ti morje. Ne doš me našel, ni me, na vseh tvojih obalah sem in vendar me ni. Jaz sem obala, ki ni od nikogar, ni tvoja. Samo školjka sem, ki si jo zaprl pred veliko plimo. Iščeš me na vseh obalah, a sem v tebi. O morje, urni se na dno.

Predvsem mislim, da je režiser ustvarjalec. Korektno je, da režiser ne odreja avtorjevim osnovnim idejam točno ne za vsako ceno. Če so v delu dane možnosti za vse večjo izpovednost, če hočete tudi za »vpletanje svojega lastnega odnosa do sveta in življenja, potem je režiserjeva dolžnost, da v tve v delo svoje lastne zamisli in se v tem pogledu vspne nad avtorja.

— Ni področja umetniškega ustvarjanja, kjer danes ne bi zasledili težnje po modernosti. Moderni skušajo biti pesniki in pisatelji, modernia so dela upodablajočih umetnikov, moderna je glasbena ustvarjalnost. Kako se te težnje kažejo in uveljavljajo v režiji?

O modernosti so naši ustvarjalci že mnogo napisali in polemizirali, zayzemali razna stališča in vrednotili te ali one literarne in filozofske struje, ki so se v zadnjih desetletjih po-

Kako je nastajal in se razvijal lesores

Lesorez je vrsta grafike — grafika pa pomeni v širšem smislu besede tisk. Kot tehnika upodablja ometnost obsega grafika obdelovanje površine za tisk, to je za odčitavanje na papir, blago, pergament in druge primerne podloge.

Na dobro izagateno hrustkovo, pušpanovo ali lipovo desko si po navadi narišemo določeno risbo ali motiv. Nato pričnemo z različnimi noži in dieti obdelovati les tako, da svetlobe in risbo pridvigamo iz lesene ploške. Nato navajamo s tiskarskim valjem vsaj po vsej plošči tiskarsko barvo, položimo nanjo papir in odlistamo. Opazili bomo, da smo na papirju dobili negativ originala. Tiskamo pa lahko s tiskarskim strojem ali pa ročno, to je, da gladimo po hrbtni strani papirja toliko časa, da se vsa barva enakomerno odlistne na papir.

Nastanek lesoreza zasledimo že v začetku 15. st. v zvezi s knjižnim tiskom. Lesorez pomeni tisk z zvišene podloge.

javljale v Evropi. Domnevam, da so in da še vse preveč govorimo o takozvanem modernizmu, pri tem pa pozabljamo na človeka. Vsi ti številni »izmi«, ki so v poslednjem času paradiral mimo nas, pa so zapustili samo tiste vrednote (če so dejansko obstajale), ki so v človekovem življenju nekaj pomenile. Kadar umetnost ni služila človeku, ni bila umetnost. Tako je tudi v gledališču. V zadnjem času smo imeli priložnost videti in poslušati vrsto evropskih gledališ in biti priča večje ali manjše ustvarjalnosti. Vendar je vsako izmed njih hotelo izpovedati to ali ono resnico o človeku z različnih stališč, iz svojega lastnega občutja, misli in jezika. Čim globlje pa so posegli v lastno življenje, tem večja je bila izpovedna moč. Zato mislim, da moramo izraz svoje ustvarjalnosti iskati v sebi, v svoji celotni življenjski pozolenosti in brez strahu in predsodkov izpovedati to, v kar verujemo.

S. B.

Z odčitavanjem lesorezne ploške je bilo namreč mogoče na mehanični način pridobiti večje število izvodov.

Po razsvetli bakrenez grafike pa se pojavlja leta 1471 ALBRECHT DÜRER, ki dvigne lesorez na stopnjo, enakovredno ostalim izraznim smerem v upodabljanju umetnosti. Njegova Apokalipsa je prvo veliko delo lesorezne umetnosti. Tehnično plat lesoreza je Dürer razvil do tolikšne popolnosti, da je tekmoval z najboljšimi bakrenezno risbo.

Lesorez si je naglo utrl pot po vsej Evropi. V Italiji zasledimo mojstra Uga da Carpia, ki uvede svetlo-temni rez in na ta način omogoči izražanje z več toni.

V 17. in 18. st. poltaneča lesorez za nekaj časa v ozadje bakrenez in jedkanica. V 18. st. pa le-ta znova prodre na površje. V tem času ustvarja v Angliji Thomas Bewick: v lesorezno tehniko uvede tri les — pušpanov in nov način rezanja plošč in plošče vračuje pravokotno na smer vlaknenj.

KAKOR NEKDAJ PARTIZANOM na iberski planoti, ob ukrajinskih rekah, v pripijetih motovljah, so tudi v krških borovih gozdovih, po Rogu, med požganimi vasi naših pokrajin in po prvih predelih osvobodjenega ozemlja te pesmi lajšale bolečine in podžigale bojno vnetje. Iz teh pesmi je spregovorilo ljudstvo v vsej nepovrnjenosti. Za nas so dragocene ne le kot spomini na veliki čas, marveč tudi zaradi umetniških kvalitete, ki jih na nekaj mestih vsebujejo. To jim bo dajalo moči za življenje še v prihodnjih redovih.

LIRIKA JE BILA GLAVNO torišče književnega doživljanja med narodnoosvobodilno vojsko. Ta, lahko bi rekli, umetna pesnija v razliko od ljudske, ima iste karakterne črte kot partizanska ljudska pesem, je da je umetniško, vsebinsko in oblikovno mnogo bolj dogrnana. Najmočnejša literarna dela so med narodnoosvobodilnim bojem nastala prav v pezi. Pesniki te dobe so umeš najti čas, da so prisluhnili vase, domeli kaj jim govori srce in te utrinke izdajali po illegalnem tisku.

PRVA JUGOSLOVANSKA pesniška partizanska knjiga je bila zbirka Mateja Bora z naslovom Previharimo viharje (1942). Valovom časa je že v naslovu zopetstavljal vihar odpora. Doba, v kateri so te pesmi nastajale, je bila viharna, bili so se strahotni boji in temu se je prilagajala metaforika Borove pesni, ki so jo nekateri označevali za ekspresionistično. Res je to, da je ekspresionistični izraz dobil v tej zbirki konkretno vsebino. Bor se je poslužil gradiva, ki mu je bilo blizu. Bombe, ekrazit, mitraljezi ipd. — vse to so same konkretne stvari, ki jim je pesnik dal simboličen pomen in vsebino. Bora — pesnika je razvil narodnoosvobodilni boj. Zato je njegova pesem tudi najgloblji izraz doživljanja svetovne vihre. Prelom s preteklostjo, poziv na upor, topla in prmršene erotične izpovedi ob izgubi žene — partizanke, ki so odraz spreminjanja odnosov med spoloma v burnih dneh, pa slike o vojnih grozotah, o hrepenenju po domu in svobodi, to so teme, ki jih Bor oblikuje in prepleta z neugnanjo življenjsko voljo.

BOROVA PESEM JE IZRAZ časa in je naletela na močan odmev. Je pravzaprav danvsk slovenskega partizana, ki je dovolj intimen, razsežen in doživeti, da ga lahko imenujemo poetičnega. Njegove pesmi so budnice in koraknice, ki imajo namen, vnetati uporniškega duha in dvigati bojno moralo. V pesniku živi zavest, da pripada skupnosti, da ima do nje dolžnosti, čuti poslanstvo, da nastopa kot glasnik partizanskega boja, da stoji na »partizanski straži«. Po osvoboditvi je njegova pesniška pot krenila v drugo smer. Osnovni smisel pesnikovega bitja se je spremenil. V novih razmerah hoče oblikovati mnogostrano bujnost življenja, ki pa je prepleta s partizansko motiviko. Osnovni dramatski razpon, izoblikovan še v letih svetovnega požara, je ostal. Očitujeta ga v čudoviti estetski skladnosti zlasti pesmi Srečanje in Roška balada. V njiju je združena tematska novost s umetniškimi zahtevami; podton je nekaj tragizem, ki sugestivno privlači in izžareva silno pesniško moč.

DRUGI PARTIZANSKI POET je Karel Destovnik-Kajuh. Ljubezen do naroda je zapetel s svojo krvjo. Z njegove prve pesmi iz šolskih klopi preveča obdoba starega sveta, zavest neodoljivega spopada svetov in vera v jasno prihodnost. Najboljše pesmi so se mu porodile v ljubljanski ilegali. To so globoko zavedne, iz njih plameni prepričanje, da nas bo le uper rešil pogina. Zavedal se je, da živi v času, ko stari red propada in se poraja nov svet, ki bo zgrajen na žrtvah. Iz tega osnovnega spoznanja rastejo njegove pesmi: žrtve in vojne grozote so jim glavni motivi. Vse to pa prepleta vodilni motiv Kajuhove poezije — ljubezen do matere in do dekleta. Kajuh ni mogel zadržati mržnje do stvarnosti in ljubezni do domovine. Kriknil je v svet pesem tlačenih in brezpravnih. V preproste verzje je vložil hrepenenje po lepših dneh in z ognjevitimi besedami klical k upor. Postal je glasnik upornega ljudstva in izražal njegova junaštva. Kajuhova tragična smrt je iz njegove pesmi napravila simbol partizanstva in uporništv.

KAJUH JE BARD slovenske ljudske revolucije, za katerim so stopali bolj ali manj večje celo pesnomovalci, izmed katerih so ga nekateri dohiti ali morda celo prehiteli, a je kljub temu ostal prvi. Njegov nastop v narodnoosvobodilnem boju mu je v srcih našega ljudstva odredil pravo mesto; čas pa, ki je strog in pravičen presojevalec, bo znal oceniti Kajuhovo pesniško delo in ga postaviti na pravo mesto v razvoju slovenske lirike.

BOR IN KAJUH STA vrhova v slovenski poeziji narodnoosvobodilnega boja. Pridružuje se jim plejada starejših in mlajših, ki vsak po svoje dopolnjujejo veliko dobo in človeka, ki se je v njej oblikoval in porajal. Priznani mojstri pesniške besede Oton Zupančič je po dveh desetletjih pesniškega molka znova zapel iz polnih prst. Ljubil je svet in življenje, ljubil svoje ljudstvo; zato se je med prvimi pridružil gibanju za osvoboditev. Sam že v letih in betežen, je pošiljal na osvobodeno ozemlje pesmi, ki so krožile med narodnoosvobodilno vojsko in v nemala srca. V osvobodjeni Ljubljani je prvi pozdravil osvoboditelje. Tako je Zupančič znova dokazal, da je pravi sin našega človeka, pesniško spočet v rosnih svežini in naivni otroškosti belokrajnske narodne govorice, odgojen z našo in slovansko ljudsko pesmijo, oplojen z občedevsko svetovno peziijo, a ustvarjalno živ same v zavetnosti nad neskončno reko bujnega, prekipevalčnega življenja lastnega naroda.

IGO GRUBEN, NARCIS — ta ljubeznivi poet lepih odsekov in ljubeznivskih podob, nekoliko otočni, nekoliko zaspani popotnik skozi čas, ki mu niti veliki pretres prve svetovne vojne ni mogel vsiliti občutka za hladno življenjsko stvarnost, je postal pesnik socialne stvarnosti in novega humanizma. S toplimi čustvenimi pudarki je izrazil upe in bojazni svojih zamračenih dni, vero v človeka in odpor zoper fašistično nasilje. Dogodki, ki jih je doživel v času, ko je svetu napočila dvanajsta ura, pot v pregnanstvo in odmevi tega v pesniškem srcu, so motivi, preko katerih so razlile: spontanost, ljubka površnost in sončna vedrina, kar kljub vsem temnim tonom tvori temeljno označitev njegove poezije.

ANTON SELISKAR je ustvaril nekaj lepih podob narodnoosvobodilnega boja, ko se je znašel v naročju domovine in spornal etično in samovrgno vrednost boja. Mile Klopčič je osvetlil z jarko lučjo trpljenje naših ljudi po taboriščih. Pavel Golja je doživel novo stopnjo v razvoju s svojo lirsko-epiko tematiko iz narodnoosvobodilne vojske, zlasti se s tragičnim Pohorskim bataljonom. Begomir Fatur, Erna Musarjeva, Lily Novjčeva in Vida Tauerjeva so dali nekaj lepih primerov pesmi z motivi iz zadnje domovinske vojne. Deloma še med narodnoosvobodilnim bojem, se bolj pa po letu 1945 se udeležuje ob temah iz tega časa mlajši rod: Peter Levac, France Kosmač, Ivo Minatti, Jože Smit, Jože Brejc, Ljudez Kraker, Mitja Mejak, Marička Znidaršič, Kajetan Kovič idr. Ta rod je raste v velikih preizkušnjah, boj mu je jeklenil značaj, mu usmerjal voljo in določal silnice pesniškega ustvarjanja. Sprva jih je družila razmišljanja o resnosti in absolutna predanost nadošnji stvari. Kasneje so si oblikovali lastne fiziognomije, do svojega izraza pa so prišli le Levac, Minatti in Kovič.

IMEN, KI BI GOVORILA o nenavadni pesniški razvllesti v letih 1941-1945, je še mnogo. V zgornjih odstavitkih so omenjeni le tisti poetje, ki so dajali vodilni ton poeziji med narodnoosvobodilnim bojem. Ob lirskih akordih pa se je oglašala tudi epika, čeprav je človek utegnil posvečati svoje sile predvsem lirskim akcijam v sebi, za literarno fiksanje nekih zunanjih dogodkov pa ni našel časa in potrebne razdalje. Meje subjektivnega in objektivnega so se občutno zrahljale. Kljub temu pa je nekaj lepih zarodšč partizanske epike. Označujejo jo imena Oton Zupančič, Matej Bor, zlasti pa delavski samorastnik Oto Vrhunec-Blaž Ostrovrhar.

MEDTEM KO JE NA partizanski strani zorela obča pesem v človeku sredi vojne vihre, ki se je iz individualnosti takoj pretapil v kolektivnost, je v osvobodeni belogardistični uniformi »plapolal v ognju groze« močan lirski talent France Balantič. Njegova pesem razkriva občutje brezizhodnosti, ki se izživlja v metafizičnih vizijah in blodnjah, občutje skrajne labilnosti v življenju in nemoč sprico podirajočih se vrednot. Premisliti velja samo njegovo pesem Pot brez konca, ki je med zadnjimi nastali in že z naslovom potrjuje pravilnost zgornje sodbe. V njej pa sta tudi verzja: »...mati, jaz pojdem duše iskat, mati, tja, kjer jih ni.« (Podčrtal J. P.). Mar ni v teh verzih izpovedan popoln narski brodolom, ki ga nakazujejo (bolje: dajo slutiti) še nekatere druge pesmi. Balantičeva pesem bo ostala idejno sicer nasprotna Kajuhovi in Borovi, bo pa zgled, kako so globlje čuteči ljudje še pred italijansko kapitulacijo v slovenskem ljudstvu sovražnih vojaških formacijah sami v sebi začeli doživljati dvome in krize.

POEZIJA IN GLASBA sta si v nekem pogledu zelo blizu. Pesnik svojim doživljanjem da življenje in besedi, glasbenik v melodiji. Proces je v bistvu isti, le zapis je drugačen. Zato ni čuda, da se je poleg drevesca slovenske partizanske poezije razrasla glasba. Njene korenine so bile z okupacijo spodrezane in si dolgo ni mogla opomoči. V senci liktorskega snopa, kljukatega križa in domobranskega orla so zamirali naši akordi. Kljub temu, da so jih zavojevalci hoteli preglasiti z jekom osirelitih otrok, s trpljenjem internirancev in s krikli talcev, kljub temu niso zamrli. Iz slovenskih gozdov se je vzdignila pesem, po ozračju so zaplali novi toni, mehki, polni čustva, odličnosti in zaupanja v prihodnost. Ko je po kapitulaciji Italije in partizanske vrste vstopilo nekaj skladateljev, so se glasbene klice mnogo bolj razvile. Partizanski odredi so na pohodih peli koraknice, ki so bile naše po besedi in melodiji, prepevali so pesmi, ki so glasbeno in vsebinsko ustrezale njihovemu razpoloženju. Koder je zmanjkalo enega ali drugega, tam je bila na razpolago bogata zakladnica revolucionarne dediščine. Tako se med pristno partizansko tematiko in toniko meša kmečka puntarska, domoljubna čitalniška, stara delavska, ruska revolucionarna, španska bojevitva in domača ilegalna melodika. Na tradicijah se je naša partizanska pesem vsebinsko in zvčno opajala in odganjala v najboljših kritičah pristno slovenske cvetove.

NA OSVOBOJENEM OZEMLJU so se ustanovljali pevski zbori, ki so nastopali po mitingih in s pesmijo navduševali ljudi. V partizanski »prestolnici«, Cromlju, pa je cvetelo prav presenetljivo pestro glasbeno življenje. Tam so bili pevski, klavirski, violinski in orkestralni koncerti na dnevnem redu. Prizadevanja slovenskih skladateljev so bila obsejna (Karel Pahor, Marjan Kozina idr.). S svojimi kompozicijami so dali gradivo za razsvetljuje in zadovoljitev žeje po lepoti, ki je živela v teh časih postoteno življenje.

PERASIĆ TOMISLAV: Zena v fotelju

Tovarišema v spomin...

V torek, 9. aprila t. l., v večernih urah je odjeknila žalostna vest po Ljubljani, da sta se s. t. m. smrtno ponesrečila v severni steni Ojstrice — mlada alpinista — Marko Dular in Franc Zupan. Kot izurjena plezalca sta se napotila v Herletovo smer v omenjeni severni steni, ki pozimi še ni bila preplezana. Tako sta si hotela pridobiti izkušnje še za težje naloge pri reševanju problemov naše zimske alpinistike. Toda — žal — njuna pot v gore, so bili njihovi poslednji koraki — namesto novim ciljem in doživljajem nasproti — pot v smrt. Nenadni vremenski preobrat je risal nove poteze v obliki severne stene Ojstrice, ki oporno kraljuje nad edinstveno Logarsko dolino... Mehko in neslišno je padal sneg po skalah, ko je dvoje bitij v steni iskalo povratka nazaj v svet... Veter tuli v robeh in raznaša nanosen sneg — daleč v dolini je topla bajta, ki ju je čakala... Toda gora ni hotela tako!... Nikoli ne bodo razvozljeni njihovi poslednji trenutki, ko se je bila borba za življenje in smrt; morda so še vedno tam gori zarjaveli klini v razcepljenih razpokah, pod snegom in ledom in nihče razen njih ni videl bolečine njihovih temnih ur, ko jima je rasla enkrat vera v uspeh, enkrat obup nad dejanjem — ki je jima hotelo izsesati zadnje kaplje krvi — ki sta ga morala izvršiti iz notranje potrebe. Dovolila ga nista tako kot je bilo sklenjeno v srcu, pred tovariši in samim seboj...

Nov veter pri nogometaših

PRVA NALOGA — MEDFAKULTETNO PRVENSTVO
• SLABA ZAPUŠČINA OD JESENI

O nogometaših smo zadnje mesece precej slišali. Spregovorili smo z njimi na skupščini Olimpije, povedali so nam marsikaj zanimivega o novih veteranih, ki so zapihali v njihov klub. In pred nekaj dnevi se je oglašil v našem uredništvu eden izmed mladih nogometašev Olimpije in nas povabil, naj si ogledamo v prihodnjih dneh prvo, toda najvažnejšo prireditev.

STUDENTSKA NOGOMETNA LIGA

Naša študentska tekmovalna po fakultetah so problem, ki ga še do danes nismo rešili. Po navadi zadenemo vedno na isto oviro. Klubi skrbijo predvsem za uspehe svojih vrst v prvenstvenih tekmovalnih, na medfakultetna tekmovalna pa pozabljajo. Tako se je dogajalo vsa leta doslej in tako bo morda tudi letos.

Nogometaši pa mislijo drugače. Sklenili so, da bo odsej prva naloga njihovega kluba sport na univerzi, ali točneje rečeno, razvoj nogometa med študenti naše univerze.

Tako so se odločili, da bodo že v tem mesecu priredili nogometno tekmovalje, ki bo večje kot vsa doslej. Znano je, da so bila vsa nogometna tekmovalja.

Ženska ekipa odbojkaric naše univerze državni študentski prvak

V začetku meseca je bilo v Zagrebu prvo letošnje študentsko prvenstvo. Sestali so se odbojkarji in odbojkarice iz univerzitetnih središč Jugoslavije. Sodelovali so predstavniki Beograda, Zagreba, Ljubljane, Sarajeva, Skoplja in Novega Sada.

V moški konkurenci naši predstavniki niso dosegli uspeha, kakršnega smo se od njih naidejali. Zasedli so šele predzadnje mesto, čeprav niso igrali slabo. Igrali so v skupini skupaj z Beogradom in Novim Sadom. Vsek v tej skupini je zmagal v eni tekmi, vendar so imeli Ljubljancem najslabšo diferenco v nizih in tako zasedli v skupini zadnje in predzadnje mesto. Zmagali niso bili problem in tako so ostali na predzadnjem mestu.

Bolje se je odrezala ženska ekipa naše univerze, ki je zmagala v vseh tekmah in tako osvojila naslov državnega prvaka. Naša dekleta so igrala zelo dobro, tako na mreži, kot v polju in je njihova zmaga več kot zaslužena. Impresijo

nja, ki smo jih imeli prejšnja leta, precej kampanjska. Po navadi so bila po turnirskem sistemu, ali celo na izpadanje in tako je lahko moštvo neke fakultete, ki so ga sestavljali slabši igralci nastopilo le enkrat, ker je že prvič doživelo poraz. Tak način tekmovalja seveda ni kaj dosti koristil razvoju in propagandi nogometa na univerzi.

Tekmovalje, katerega načrt je že do podrobnosti izdelan, bo sedaj popolnoma drugačno. Bo po ligaškem sistemu in bo imelo dva dela — spomladanskega in jesenskega. Vsako moštvo se bo torej sestalo z vsemi nasprotniki po dvakrat in kdor bo zbral do konca tekmovalja največ točk, bo dobil naslov prvaka univerze.

Razumljivo je, da je za tak način tekmovalja veliko več zanimanja kot za prejšnja. Dosedaj so se prijavile ekipe gradbene fakultete, elektro oddelka, medicinske fakultete, matematično — prirodoslovne fakultete, metalurškega oddelka in višje šole za telesno vzgojo. Rok za prijave še ni zaključen in se lahko moštva še vedno prijavijo vsak dan od 12.—14. ure v pisarni Olimpije na Miklošičevi cesti 5a.

S tekmovaljem bodo predvidoma pričeli okoli 26. aprila. Gotovo bo vse zanimalo, kako je z opremo in žogami. Z eno besedo — vse je zagotovljeno. Oprema je na razpolago, žoge prav tako, tekme pa bodo vsak ponedeljek, torek in četrtek na igrišču Svobode na Viču. Tudi Nogometna zveza Slovenije je obljubila, da bo prisločila na pomoč s svojim tehničnim kadrom, v prvi vrsti seveda s sodniki.

Ne bomo posebno presenečeni, če bomo med tekmovaljem izvedeli, da je zanimanje za nogomet vsak dan večje. Prav tako ne bo nič čudnega, če bomo med temi, ki bodo nastopili na tem tekmovalju našli tudi koga, ki bo s svojim nogometnim znanjem in nadarjenostjo opozoril nase tudi trenerje in funkcionarje Olimpije, ki ga bodo seveda povabili v svoj klub. Med drugim je tudi to cilj študentskega nogometnega kluba.

MALO JIH JE OSTALO

Precej se je govorilo po naši univerzi o nogometnem klubu in o »procesu«, katerega so tam uprizarili pred nekaj meseci. Prav zato smo se tudi o tem pozanimali in izvedeli tole.

Precej članov je bilo nedelavnih in niso klubu prav nič koristili. Bili so člani samo na papirju, niso hodili na treninge in zato so rekli, da je bolje, če jih ni. Prej je bilo v nogometnem klubu 85 članov, sedaj pa jih je le nekaj čez 30. Toda

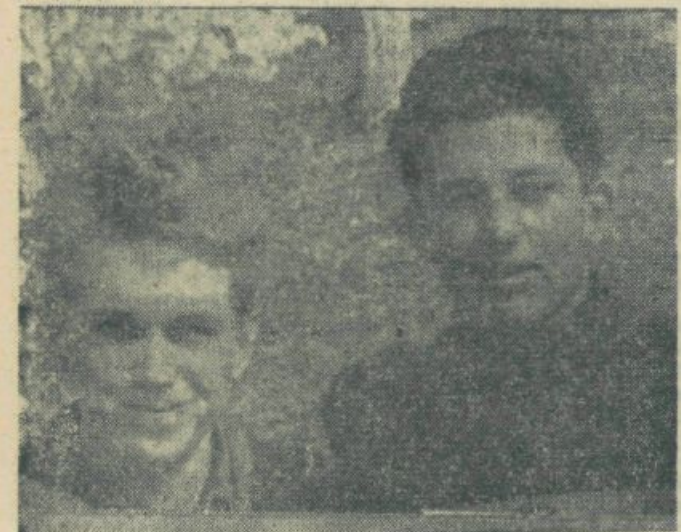
ti so pristaši kluba s srcem...

Vsi si žele čimvečjih uspehov. Ti tudi so, saj moštvo Olimpije sedaj zmaguje z rezultati 15:0, 7:0. Seveda pa imajo prav slabo zapuščino iz jesenskega dela, ko so tekme izgubljali s podobnimi rezultati. Če bo šlo vse po sreči, se bodo letos lahko uvrstili na tretje mesto, drugo leto pa bodo spet lahko kandidirali za naslov prvaka v podzvezi. Eno je gotovo res! V nogometnem klubu je vse drugače, kot je bilo pred nekaj meseci. In zato gotovo ne bomo razočarani, če od njih tudi nekaj pričakujemo.

Kaj si bodo še izmislili!

To je prav gotovo vprašanje brez odgovora, kajti v sportu se dogajajo tako čudne stvari, da res ne moremo predvideti kaj se bo zgodilo jutri. Naša slika vam na primer prikazuje, kaj so si omislili bokserji, ki jim je odveč tepež po glavi. Pravijo, da se počutijo veliko bolj ugodno, če imajo na glavi čelado, ki je podobna takim, ki jih uporabljajo motoristi in avtomobilisti na svojih dirkah. Pa recite, če ni zanimivo gledati takega bokserja, ki se ne boji več udarcev. Morda si bodo v kratkem omislili še kakšne oklepe za telo in ne bodo niti močne pesti več pomagale, da bi spravili ta ali oni svojega nasprotnika v deželo sanj.

Sicer pa, bodimo še malo resni, kajti lahko bi nam očitali, da vas seznanjamo z neumnostmi. Na sliki lahko vidite igralca italijanskega nogometnega moštva Fiorentine, ki je bilo te dni v središču pozornosti tako v Italiji, kot v Jugoslaviji.

poti v višave, k sončnim vrhovom, ki se blešče nad oblaki, o trdi in tihi, zagrizeni borbi. Oživelj bodo ljudje in dejanja... Dva fanta zavijata vstran poti, v steno gresta. Po kaj?

Da, po kaj? — Kam?

V neznano gorsko samoto, v sneg in led! V nenadni vremenski preobrat, v severno steno Ojstrice?... Kdo bi zmagel takrat?...

In tako je ostal le lep spomin. Spomin na neugnanega, vedno nasmejanega, našega Marka. — Osebnost Marka Dularja, resnega študenta in odličnega alpinista, tovariša in prijatelja, je bila tako velika, da bo ostala za vedno zapisana v srcih vseh, ki smo ga poznali; za ostale si je pa spomin zapisal sam — njegove stene, ki jih je kot prvi premagal, še stoje in govore o njem vsem — vsem, ki hodijo v gore. Govore pa tudi o sotočarju, posebnosti Ojstrice, ki je terjala tudi mlado življenje dijaka 6. razreda gimnazije

FRANCETA ZUPANA,

Ljubitelja gora in narave, Franc je bil med mladimi alpinisti AO »Univerza« najvidnejša osebnost. Bil je član AO in odbojca PD »Univerza« in čeprav komaj še ne 17 let star je že pokazal vse sposobnosti za vsestransko razvitega in razgledanega alpinista, v katerega bi se bil kmalu razvil. Bil je vedno in povsod dober tovariš — v šoli in drugod, vedno vesel in ljubezniv, skromen in pogumen. Ze z osmimi leti je zasel v svet gora, ki ga je kmalu nato priklenil nase, da je zasel v alpinistične vrste kot 15 let star fant. Po začetnih vzponih v Triglavu, Planjavi, Storžicu in drugod so ga videle dalnje črno-gorske gore Durničarja. Magliča in Prokletij. Videle so ga tudi skoraj vse smeri: v Dedcu, Koglu t. dr. Tudi zimske gore s svojo kristalno belino so ga vabile v svoj objem: tih, grebeni Savinjskih Alp in strma snežna pobočja Julijcev so bili to-

mo zvišali vrvi, obujali spomine in kovali nove načrte — za nove dni, novim dejanjem nasproti...

MARATONSKI TEK BO ZVEČER

Nič več vročina — sovražnik št. 1

Maratonski tek je atletska disciplina, ki simbolično povezuje stari vek z novo dobo. V spomin tekaču Philipidesu, ki naj bi po izročilu prinesel vest o zmagi Grkov z maratonskega polja v Atene, so na prvih olimpijskih igrah uvedli tudi maratonski tek. Proga te najzahtevnejše atletske preizkušnje je dolga 42,195 km. Samo pomislite, kaj se pravi preteči tako razdaljo v manj kot dveh urah in pol, kar je sedaj nekako meja za »članstvo« v svetovni eliti.

Kljub tako častitljivi starosti pa ima maratonski tek tudi najnovejšo zgodovino. Pred nedavnim so se na sestanku mednarodne atletske federacije namreč zedinili za nekatere novosti. Najvažnejša je pač v tem, da bodo v bodoče maratonski tek prirejali v zgodnjih dopoldanskih ali večernih urah. To novost so takoj izkoristili organizatorji olimpijskih iger 1960 v Rimu, ki so že določili, da bo olimpijski maratonski tek zaključek teh iger. Izvedli ga bodo zvečer — ob svitu bakel — na zgodovinski rimski cesti »Via Apia«.

Zakaj bo maratonski tek odsej dopoldne ali zvečer? Odločitev mednarodnega foruma je bila povsem utemeljena zaradi tega, ker je ta disciplina že itak izredno naporna in ni treba, da tekače še posebej »kaznujejo« z vročino, ki je v mesecih, ko so navadno največja tekmovalja, precej neusmiljena. V zgodovini te panoge je vse polno primerov, ki kažejo, da je bila prav vročina največji sovražnik sicer odlično pripravljenih maratoncev.

Sezimo le malo nazaj:

● Leta 1908 v Londonu je Italijan Dorando omahnil tik pred ciljno črto in tako izgubil zlato olimpijsko kolajno. Diagnoza — sončarica.

● Leta 1936 v Berlinu. Argentinec Zabala (zmagovalec leta 1932) je diktriral izredno oster tempo. Na 28 km sta betonska steza in velika vročina povsem zdelali tekača, ki je moral odstopiti.

● Leta 1954 v Vancouveru. Drama Angleža Jima Petersa. Vzrok? Izčrpanost zaradi hude vročine.

● Leta 1956 v Melbourne. Najhujši maratonski tek v zgodovini atletike. Vročine skoraj ni bilo moč prenašati. Ni naključje, da je zmagal prav Afričan Mimoun, ki mu je bila temperatura še najbolj »domača«.

To so štirje primeri, vendar jih je bilo še mnogo mnogo več. Skoraj ni bilo maratonskega teka, na katerem ne bi za beležili takih dogodkov. Jasnno je, da vročina ni bila vedno edini vzrok, čeprav pa je zmeraj prispevala znaten delež.

DRAMA JIMA PETERSA

Nastop Angleža Jima Petersa na britanskih igrah v Vancouveru leta 1954 pa presega vse to, kar se je bilo doslej zgodilo na maratonskih stezah. Angleški reprezentant je bil tedaj eden najboljših maratoncev na svetu. Po poklicu urar,

Zmagovalec v maratonu na zadnji olimpiadi

je ves svoj prosti čas izkoristil za vadbo in strokovnjaki menijo, da je po »kilometražni«, ki jo je pretekel na treningih, prekašal celo mestra Zatopka.

Jim Peters je torej prišel v Vancouver in hotel pokazati maratoncev vsega britanskega imperija, kako je treba teči.

Od samega starta je bil krepko v vodstvu. Njegov naskok je bil od kilometra do kilometra večji in večji. Ko je po nekaj več kot dveh urah in dvajsetih minutah (odličan čas za izredno vročino!) spet prišel na stadion, so bili vsi tekači za več ko 15 minut poraženi. Peters je imel do cilja še 400 m. Teh 400 m bo še dolgo pomnilo vseh 35.000 gledalcev na vancouverškem stadionu.

Kaj se je zgodilo? 35-letni Peters je bil s svojimi močmi povsem pri koncu. Vzbuja je videz, kot da je pojava s katerega drugega sveta. Peters ni več tekel. Padal je in se vlekel po tleh. Nato je spet nekaj korakov hodil in se znova zgrudil.

Ljudje na stadionu so onemeli. Vse kar je Petersu ostalo — je bila volja. Na desetine gledalcev je padalo v nezavest. Prizor je bil res strahovit.

Mnogi tega niso mogli gledati. Može so si zakrivali obraze s klobukom, otroci pa so splašeni vekali in kričali.

Peters pa še ni odnehal. Pred častno ložo je znova padel. Votlo je zadonelo in Peters se je stegnil po tleh kot da bi hotel zaspati. Tedaj so mu hoteli prihiteti na pomoč, toda Peters se je spet dvignil in se plazil naprej na tekašči. Odnehal je šele potem, ko je prekorajil belo črto, ki jo je imel za ciljno. Bilo pa je zamaš! Peters se je namreč usodno zmotil, kajti ta črta je označevala start in do cilja je preostalo še 200 m.

Petersa so takoj prepeljali v bolnišnico, kjer se je dolgo boril za življenje. Naposled je ozdravel, toda maratona ni več tekel.

Takih tragedij bo zdaj, ko bodo maratonsko progo tekli ob drugem dnevnem času, gotovo manj.

JUGOSLOVANI IN NOVE OKOLIŠČINE

Naš tekač Franjo Mihalič je na olimpijskih igrah v Melbourne osvojil srebrno olimpijsko kolajno. Mnogi zato menijo, da je Jugoslavija dežela maratoncev. Toda kolikšna zmota! Razen Mihaliča in Škrinjarja nimamo dobrih maratoncev in vse tiste, ki se pri nas sploh ukvarjajo s to disciplino, lahko preštejemo na prste.

Morda bo zdaj v novih okoliščinah tudi pri nas boljše? Morda bomo le našli več atletov, ki bi se hoteli posvetiti tej težavni, a vendar lepi panogi?

Seveda pa doslej tudi nismo dovolj storili, da bi vzgojili nov kader maratoncev. Predvsem namreč velja omeniti, da tak atlet ne zraste čez noč. Treba je dolgoletnih priprav in mnogih tekmovalj. Teči je treba najprej na krajših progah — od 10 do 30 km — in šele potem nastopiti v pravem maratonu. In prav v tem je bila naša pomanjkljivost. Pri nas ni bilo zadosti takih tekem, ki bi vzpodbujale naše atlete.

Morda bo torej sedaj res boljše?

E. B.

**Tovarna
tiskanega
blaga**

TISKANINA

KRANJ

TELEFON:

CENTRALA 173, KOMERCIALA 175

- NUDI SVOJE PRIZNANE IZDELKE V BOMBAŽ-
- NIH, IN STANIČNIH TISKANIH TKANINAH V
- VSEH MODNIH BARVAH IN DESENIH ● NAŠE
- TKANINE SO ZNANE NA DOMAČEM IN INO-
- ZEMSKEM TRŽIŠČU KOT NAJKVALITETNEJŠE
- PO IZDELAVI IN TRAJNOSTI ● NAROČILA SO-
- LIDNO IN TOČNO IZVRŠUJEMO

*Občinski
ljudski odbor
Škofja Loka*

čestita vsem kolektivom k
prazniku dela in želi mno-
go uspehov v nadaljnjem
razvoju delavskega uprav-
ljanja!

VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM ČESTI-
TA K PRAZNIKU DELA — 1. MAJU.

TRGOVSKO PODJETJE

SADJE

KRANJ

TOVARNA BARV IN LAKOV

»**COLOR**«

MEDVODE — TELEFON ŠTEV. 32

IZDELUJE: FIRNEŽE, OLJNATE BARVE, LAKE, EMAJE, STEKLARSKI KIT,
UMETNE SMOLE, NITROLAKE, SPIRITNE LAKE ITD.

ČESTITA ZA 1. MAJ VSEMU DELOV-
NEMU LJUDSTVU SOCIALISTIČNE DO-
MOVINE.

»PAPIRNIC«
KOLIČEVO

*

ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM
K DELAVSKEMU PRAZNIKU
1. MAJU.

ČESTITA LJUBLJANSKIM ŠUDENTOM
OB PRILIKI 10-LETNICE IZHAJANJA
ŠTUDENTSKEGA LISTA.

*Gospodarska
poslovna zveza*

Kranj

Pavlihec pripoveduje

o študentskih porokah in o nekakšnem sodelovanju

Starejši absolventi se bodo morali spominjati Pavlihca, ki je v letu 1951 gospodari na zadnjih straneh »Študentskega lista«. Pred nekaj dnevi smo ga poklicali v naše uredništvo in ga prosili, naj nam pove kaj vsega. Pa ni bilo nič. Pavlihec se študentskih let skoraj ne spominja več. Dejal nam je, naj prelistamo stare arhive in morda bomo med njimi celo našli še kaj smešnega, kajti časi se spreminjajo in tisto, kar je bilo nekoč smešno, je danes resno in kar so nekoč pisali na prvih straneh, bi mi se na zabavno več ne dali...

Novinec Mihaja...

Na sestanku komiteja TVŠ so ugotovili, da so postale poroke med študenti masovne pojave tudi v nižjih letnikih in so mi rekli, naj bi tole reč malo podrobneje razvozlati in opisati.

Ja, prijatelji, takale stvari pa niso tako enostavne, da bi jih kar takole uprlo vseh razvozlati. Zdrava pamet mi pravi, da je šel študent še vedno najraje po poti najmanjšega odpornosti. In je danes stvar že taka, da je veliko lažje priti do otroka in z njim, hočeš nočeš do žene povrh, kakor do izpita. In če se ženijo najbolj vneto prav novinci, se ni treba komiteja TVŠ prav nič čuditi; veste, stari dragonec zlepa ne pade s konja, takale reva zelena pa že javka, še predno je z nogo dodobra v stremenu.

Pa ne, da bi hoteli koga žaliti in mu jemati veselje do

den! Pač pa čisto resno besedo — ali ne bi kazalo v okviru univerze prirediti praktičen gospodinjstvi tečaj, tečaj o negi dojenčkov, ustanoviti detje jasli in preimenovati DIT v DID, ustanoviti posebno posvetovalnico za ločitve in vsled stanovanjske stiske preurediti kabinete in zbornice po fakultetah v študentska stanovanja?

Ko sem zadnjič zapisal, da je včasih na univerzi kar vrelo, da bi se razjokal Cankar, če bi zagledal to žalostno sliko, in da ni manjkalo hrastov košatih, so se povesili užaljeni nosovi, češ, da je to le nerganje in da tudi hrastov košati dandanes ne manjka in da so se pomembno napihnili ter razkorčili, da bi bili videti kakor najbolj košati. Kar se pa lenivcev tiče, sploh ne more biti diskusije, ker so že zdavnaj postali zreli ljudje.

J če so pa že tako zreli, pa oprostite prosim. Svoj čas so morali študentje poslušati rokopisov in ročnega razmnoževanja svojega glasila, v kolikor jim je bilo to sploh mogoče; pa so pisali, da se je kar krezalo. Ne vem, kje sem bral članek nekega gledališkega igralca, kjer pravi na koncu, da mu oko še vedno otono zaide na študentsko stojšče kjer je bila včasih zbrana

razjokal nad to žalostno podoba? Pa se ti potem še najde krotka, ki se napihuje in dopoveduje zrelost! Kot, da razen arhitektov in ekonomistov ni pod milim nebom nikogar več, ki bi imel kaj povedati in ki se ga vsega skupaj kaj tiče.

OPOMBA UREDNIŠTVA TRIBUNE: Kar se tega drugega odlomka tiče bi Tribunaši še danes podpisali to Pavlihovo medrovanje. Res, da se je do danes položaj nekoliko kultiviral, toda še vedno je »tevil naših dopisnikov razmeroma majhno in je večje števililo tistih, ki znajo kritizirati in se košati ter napihovati, in, da ne pozabimo, se delati zrele...

POMLADANSKI VIC
Zdravnik — Morali boste bolj jesti, tovariš. Kje pa se hranite?
Študent — V naši menzi. V študentski.
Zdravnik — Dobro, odslej pojedete za nekaj mesecev v dietno...
Študent — Najbolje bi bilo, če bi mi zapisali eno šunko...

RECENZENT
— Kaj si tako jezen?
— Sin mi je strgal vse rokopise pesmi, ki sem jih napisal zadnji mesec.
— Nisem vedel, da zna tvoj sin že brati...

— Moje spoštovanje, kolega!

TO JE STRUP
Profesor — Povejte mi, kaj je to AS₂O₃?
Študent — To je... to je... saj imam na jeziku...
Profesor — Hitro izpljunite, to je strup!

GOSPA DERIKOZA ISČE SLUŽBO
Direktor tovarne za konzerviranje rib — Zelite prošim?
Gospa Derikova — Veste iščem službo, pa sem prišla...
Direktor — Imamo prazna mesta, a samo v oddelku za pakiranje sardin!
Gospa — Prav, kar sprejmite me, prosim.

Direktor — Kaj pa ste počeli dosedaj? Poklic?
Gospa — Izdajala sem sobe podnajemnikom, študentom...
Direktor — Sprejeti ste!

SPET SE BO PREPISAL...
— Zdravo Pepe, slišal sem, da si se spet prepisal?
— Sem, na zgodovino, pa mi ni všeč!
— In kam se prepíšeš drugo leto?
— Na pešadijo!

NA KONCERTU
— Sedaj pa pride Eröika!
— Ali je to tista črna, ki sva jo videla v salonu?

Literarni intervju

— Kaj mislite, kolega, o Tolstoju?
— Pih.
— Kaj pa o Krležu?
— Kaj me briga.
— In o »Besedih«?
— Nič!
— Kdo je po vašem mnenju najboljši slovenski pesnik?
— Jaz in pa Jože.
— Zakaj pa on?
— Ker on vedno imenuje poleg sebe tudi mene.
— In kaj mislite o Petu?
— On sploh ni pesnik.
— Zakaj ne?
— Ker pravi, da jaz nisem.
— Ste član kakšnega literarnega kluba?
— Sem član kluba »Samomem zdravega razuma«...
(Vsaka podobnost s komerkoli je samo slučajna!)

IZ MENZE ENA MOKRA
Študent — Hej, kolega strežnik, moj krožnik je moker!
Strežnik — Oprostite kolega, toda to je že juha.

IZPITNO — ZDRAVNIŠKI VIC
Zdravnik — Precej slabokrvni ste!
Študent — Pa pravijo vsi profesorji na izpiti, da jim pijem kri...

ONA VE
Profesor — Kdo je bil to Platon?
Študentka — Platon? Platon... je bil... je bil izumitelj zelo zastarelega odnosa med moškim in žensko.

Intimna zadeva

Pravijo, da tehnični študij kvaril človeka, predvsem pa študenta in nekateri trdijo, da je to res. Ne bi hoteli na tem mestu o tem razpravljati. Dovolite pa nam, dragi bralci, da objavimo pismo nekega študenta matematike svojemu dragi to pismo lahko služi diskutantom ob dolgih pomladnih večerih kot lepa »kost«...

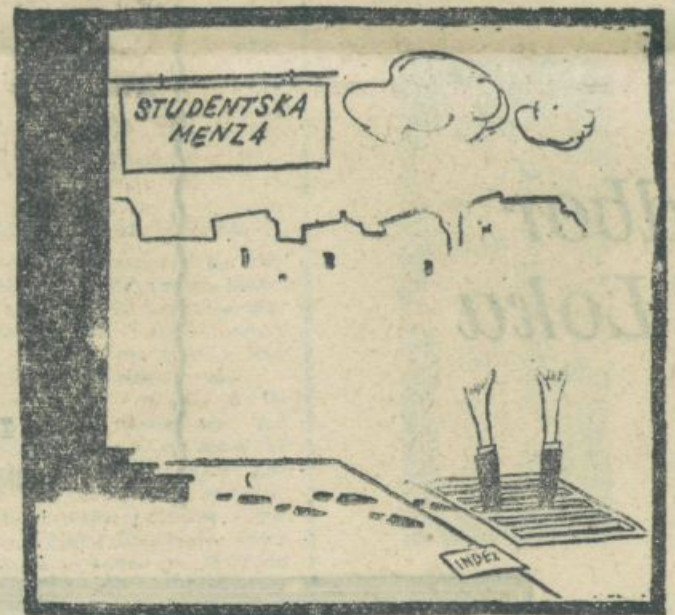
Draga moja!
Ti si točka okrog katere divergirajo vse moje misli. Gladkost tvojih linij in derivabilnost v vsaki točki je najboljši dokaz, da si funkcija popolnosti. Zakaj si se od mene ogradila z okroglim, oglatim in zavitim oklepajem in še ne moremo postaviti naših želja na skupni imenovalnik in jih seštet!

Vedi, o draga, da niti kvadratni koren ne more zmanjšati moje ljubezni. Bodi ljubezniva in mi dovoli, da integral vseh naših hotenj prikažem v naslednji enačbi:

$$T + J + 2s = S^2$$

kar pomeni z besedami, ti in jaz plus dve štipendiji je enako sreča na kvadrat. Vedi, o draga, da bom krog tebe rotiral dokler bo v mojem srcu diferencial kinetične energije.

Te pozdravlja in ljubi vedno tvoj Kubus

KAJ IN KAKO SO PISALI SLOVENSKI ŠTUDENTSKI LISTI

Prve številke

RDECI SIGNALI
● PRVA ŠTEVILKA JE IZŠLA V NOVEMBRU LETA 1932...

»Slovenski malomeščanski filister, ki ljubi nadse svoj mir in splošni zastoj, ki je do mozga konservativen in smatra svoji z dolgo tradicijo posvečen politični ideologiji: »jugoslovanske« naprednjaštvo in »slovenski« klerikalizem za večne, od »božje« previdnosti same določene muje, vidi v idejem prebujanju mladine le »duševno krizo«, to je le prehodno zmedo, ki naj bi čimprej prešla in po zaključku katere se mora vse zopet vrniti v stare tradicionalne struje. V nas pa, ki se vedno bolj zavedamo, da smo s časom vred prerasli to filistrstvo z vsemi njegovimi »idejami«, se vse upira proti sami možnosti takega bednega izida tega našega prebujanja v novo orientacijo...«

SLOVENSKI ŠTUDENT
● PRVA ŠTEVILKA JE IZŠLA LETA 1937

»Razmere, v katerih živimo nam narekujejo izdajanje lista, ki bo skušal postati glasnik vse naše slovenske mladine brez ožra na svetovnonazorske usmerjenosti in zastopati dosledno njene živ-

ljenjske interese. Njegov namen je postati ogledalo, kritiki in organizator naše borbe proti zapostavitvi edine slovenske univerze, za demokratske svobodščine in avtonomijo, za korenito izboljšanje socialnega položaja našega študenta...«

...zato zahtevamo...
Novo univerzitetno poslopje z vsemi prostori za fakultete in akademsko društva. Popolno medicinsko fakulteto s kliniki. Izpopolnjen tehnične fakultete. Nove potrebne stolice na vseh fakultetah. Ustanovitve gozdarske fakultete. Ustanovitve živilozdravniške in poljedeljske fakultete. Ustanovitve gospodarsko-trgovske fakultete. Izpopolnjen laboratorij, knjižnica in institutov.

Zahtevamo... Odpravo vseh bremen, ki onemogočajo in otežujejo študij. Popolno odpravo šolnin. Podpora revnim študentom... Zvišanje že obstoječih štipendij... Neodvisno akademsko menzo in dom. Zaposlitev intelektualne mladine... da se zdravstveni fond vrne v roke študentov. Cetrinsko vojnjo... amnestijo vseh študentov obsojenih ob šestojanuarskih režimov. Nov demokratski zakon o univerzah, omogočanje osnovanja posameznih univerz in reprezentativnih organizacij in re-

Sanjska knjiga za študentsko mladino

To knjigo so študentje dolgo pričakovali, saj je toliko stvari v življenju, ki jih človek lahko uredi in predvidi le s sanjami. Knjiga je sestavljena strokovnjakovo in namesto recenzije naj navedemo samo nekoliko primerov...
Izpit v sanjah opravljati — Pazi da ne padeš s postelje.
Slabo juho v sanjah jesti — Tudi v resnici jo boš, če si abonent OSM.
Skripta v sanjah imeti ali jih pričakovati — Doživel boš visoko starost.
Biti v sanjah rekorder na dolge proge — Zaprošil boš za štipendijo.
Sanjati dobrega vojaka Svejka — Ne boš opravil vseh izpitov do svojega sedemindvajsetega leta.
Buško na glavi, svoji, sanjati — Oče bo našel indeks ob nepravem času.

TRIBUNA

● PRVA ŠTEVILKA JE IZŠLA V DECEMBRU LETA 1951

Ekonomske problemi študentov... »Znižanje režijskih stroškov v menzah in v domovih... Osnovana je Študentska samopomoč... Velika akcija, ki jo je začela Zveza študentov za izboljšanje socialnega stanja najbolj ogroženih študentov pa tudi za znižanje cen v domovih in menzah zahteva resnega in poštenega dela...«

»Strah in pogum...« Glavni problem bi teoretično postavil takole: član družbenega sloja, ki hoče vzpostaviti med ljudmi splošno človeške moralne odnose namesto razrednih antagonističnih, doživlja ob posameznih momentih to specifično novo posvečeno realno, neprisilno. Toda če hoče ostati realni humanisti, se mora posluževati realnih sredstev, ki pa niso splošno človeška, ampak razredna. Tu nastopi konflikt...«

O novi študentski menzi... »Novo izvoljeni UK LSM je

ŠTUDENTSKI FESTIVAL

SPORTNE PRIREDITVE

- 21. IV. ob 17: Olympia — Heidelberg
- 24. IV. ob 17: Odbojka — Študenti Ljubljane
- 25. IV. ob 17: KOSARKA — Študenti Ljubljane
- 25. IV. ob 17: KOSARKA — Študenti Ljubljane
- 26. IV. ob 16: SAH — Simultanka v Naselju

TRIBUNA. list študentov ljubljanske univerze.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Miklošičeva cesta 3a, telefon 31-102. — Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik: Janko Popovič, študent prava. — Tekoči račun Komunalne banke 60-KB-1-Z-567. — Letna naročnina 200 din. — Rokopisov ne vračamo. — Tisk Casopisno-založniškega podjetja »Slovenski poročevalci«.